

ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ

Τὸ ὄνομα τοῦ Βόδλεϋ, ἰδρυτοῦ τῆς ἐνταῦθα περιπύστου βιβλιοθήκης εἶνε εἰς τὰ χεῖλη παντὸς ἀνθρώπου τῶν γραμμάτων καθ' ἣν στιγμήν δίδεται εἰς τύπωσιν τὸ παρὸν τεύχος τῆς ΕΡΕΥΝΗΣ. Πάντες οἱ σοφοὶ καὶ οἱ λόγοι τοῦ κόσμου, ἐκ προσωποῦντες πανεπιστήμια, βιβλιοθήκας, ἰνστιτούτα, ἀκαδημίας, συλλόγους, ἐπιστημονικὰς ἐταιρίας, φιλερεῦνους ὁμίλους, εἰσὶ κατ' αὐτὰς συνηγμένοι ἐν Ὁξφόρδῃ κατὰ πρόσκλησιν τοῦ πρυτάνεως τοῦ πανεπιστημίου ἐορτάζοντος τὴν συμπλήρωσιν τριῶν αἰῶνων ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τῆς Βοδλειανῆς. Ἡ βιβλιοθήκη αὕτη εἶνε τὸ ῥωμαντικώτερον, γραφικώτερον καὶ ἱστορικώτερον τῶν Ἰδρυμάτων ἅτινα συναπαρτίζουσι τὸ πανεπιστήμιον, ἀποτελεῖ δὲ ζῶσαν μαρτυρίαν τῆς θαυματουργοῦ δημιουργητικότητος ἐνὸς μόνου ἀτόμου ἀφοσιώσαντος τὴν ὅλην δρᾶσιν του εἰς σκοπὸν κοινῆς ὠφελείας. Ὁ Βόδλεϋ ἤκμασε κατὰ τὸν 16^{ον} αἰῶνα, ἠδύνατο δὲ νὰ δρέψῃ ὅσας ἤθελε τιμὰς προσωπικοῦ κύδους ἂν εἶχε τοιαύτην φιλοδοξίαν. Ἦτο περιζήτητος ὡς διπλωμάτης καὶ ὡς πολιτικὸς ἀνὴρ, ἀλλὰ μὲλα ταῦτα στεργῶς ἀπέστεργε τὸν δημόσιον βίον ἐπὶ τῷ τέλει ἵνα ἀφοσιώσῃ πάσας τὰς δυνάμεις του εἰς τὴν ἰδρυσιν τῆς βιβλιοθήκης ἣτις σήμερον φέρει τὸ ὄνομά του, ἣτις διευκόλυνε πολυτίμους ἐρεῖνας ἐπὶ τριακόσια ἔτη καὶ ἣτις θαυμάζεται ὡς ἐν τῶν τιμαλφεστέρων θησαυροφυλακείων τοῦ κόσμου. Ἦτο δεκαεξαετῆς ὅτε ἐνεγράφη εἰς τὸ ἐνταῦθα πανεπιστήμιον καὶ ἡ ἑλληνιστικὴ βιβλιοθήκη ἐνεποίησεν εἰς τὸ πνεῦμα του ἐντύπωσιν. Ἐσχημάτισε τὴν ἀπόφασιν ν' ἀναπληρώσῃ αὐτὸς τὴν ἑλλειψιν ταύτην καὶ τὸ κατώρθωσε περιδόξως. Ἡ ἐποχὴ ἐκείνη ἦτο αἰὼν νέου φωτὸς διὰ τὴν Εὐρώπην. Ὁ ἐνθουσιασμός τῆς νέας μαθήσεως βαθμηδὸν ἐχώρει εἰς πᾶσαν γωνίαν, ἀλλ' ἡ Ὁξφόρδη ἦτο ἡ Ἀκρόπολις. Ὁ Βόδλεϋ διεβίωσε δεκαεξ' ἔτη ἐνταῦθα καὶ ἦτο τόσῳ δεινὸς κάτοχος τῆς ἑλληνικῆς ὥστε πολλὰς παραδόσεις του ἐξεφώνει ἑλληνιστί. Νυμφευθεὶς πλουσίαν χήραν ἐδαπάνησεν ὀλόκληρον τὴν περιουσίαν τῆς εἰς πραγματοποιήσιν τοῦ μεγάλου σκοποῦ του, καὶ συνέλεξε περὶ τὰ δισχίλια σπανιώτατα βιβλία καὶ χειρόγραφα ἀπὸ πᾶσαν τὴν Εὐρώπην πρὶν ἔτι τὸ κτίριον περατωθῆ. Εἶχε ἀκράδαντον πεποίθησιν ὅτι ὁ σκοπὸς του θὰ ἐπετύγχανεν. Ὅταν τις αἰσθάνεται ὅτι εἶνε ὄλος, γνησίως καὶ εἰλικρινῶς, συγκεντρωμένος εἰς τὴν ἐπιδίωξιν καλοῦ ἀφορώντος τὸ σύνολον ἀποκτᾶ τὴν πεποίθησιν ταύτην ἣτις δὲν εἶνε πλεόν ἐντύ-

πωσις ἀλλὰ γνῶσις ὅτι ἡ ἐπιτυχία εἶνε ἀναπόφευκτος. Ὁ Βόδλεϋ ἔλεγε “Δὲν ὑπάρχει λόγος ὅπως μὴ ἐπιτύχω· ἔχω τὰ τέσσαρα ἀπαιτούμενα προσόντα: φίλους, χρήμα, καιρὸν καὶ μάθησιν.” Ὁ βιονομικῶς σκεπτόμενος σήμερον θὰ ἔλεγε: “Δὲν ὑπάρχει λόγος ὅπως μὴ ἐπιτύχω· ἔχω τὰ δύο ἀπαιτούμενα προσόντα: θέλησιν καὶ ἀφιλαυτίαν.” Ὅ,τι ἀποδεικνύει τὴν περίνοιαν τοῦ Βόδλεϋ εἶνε τὸ γεγονός ὅτι διὰ μιᾶς φράσεως ἐν τῷ συμβολαίῳ τῆς ἰδρύσεως ἐξησφάλισεν ἀνεπισθίτως τὴν μετατροπὴν ὅλως ἰδιωτικῆς συλλογῆς βιβλίων εἰς Ἴδρυμα ἐθνικῆς σημασίας. Μία ρήτρα ἀπήτει ἵνα ἐν ἀντίτυπον παντὸς συγγράμματος ἐκδιδόμενου ἐν Ἀγγλίᾳ στέλληται ἀμέσως εἰς τὴν βιβλιοθήκην του. Ἀποτέλεσμα ἐν μέρει τῆς ρήτρας ταύτης εἶνε ὅτι ἡ Βοδλειανὴ σήμερον ἀριθμεῖ 600,000 τόμους. Προσέτι ἔθεσε κανόνας τόσῳ αὐστηροὺς ὅσον ἀφορᾶ τὴν χρῆσιν βιβλίων ὥστε σπανιώτατα ἀναγράφεται ἀπώλεια ἢ κλοπὴ. Ὁ βασιλεὺς τῆς Ἀγγλίας Κάρολος Α' διατρίβων ἐπὶ τινὰς ἡμέρας ἐν Ὁξφόρδῃ ἐζήτησε νὰ δανεισθῆ τὴν “Παγκόσμιον Ἱστορίαν” τοῦ Δωβινιε, ἀλλ' ὁ ἔφορος ἠρνήθη ἐκ σεβασμοῦ πρὸς τὸν κανονισμὸν ἀπαγορευόντα νὰ δανείζωνται βιβλία ἐκτὸς τοῦ κτιρίου. Ὁ βασιλεὺς μετὰ μεγαθύμου φαιδρότητος ἀπήτησε: “Γενηθήτω τὸ θέλημα τοῦ Ἰδρυτοῦ.” Ἡ αὕτη ἀρνήσις ἀντετάχθη ἔτη τινὰ βραδύτερον καὶ εἰς τὸν Κρόμβελλ ἐπισκεφθέντα τὴν Ὁξφόρδην τῷ 1654.

Καὶ τὸ πανεπιστήμιον τῶν Ἀθηνῶν προσεκλήθη μεταξὺ πάντων τῶν ἄλλων, ἀλλὰ δὲν ἀπήτησεν. Ὁ Ἑλλητισμὸς ἐν τούτοις ἀντεπροσωπεύθη ὑπὸ τῆς ΕΡΕΥΝΗΣ ἣς ὁ ἐκδότης προσκληθεὶς παρέστη εἰς τὴν ἐπίσημον ὑποδοχὴν. Ἡ συρροὴ στοιχείων συγκιρνώντων τὸ σοβαρὸν μετὰ τοῦ φαιδρου καὶ ὁ διεθνὴς χαρακτὴρ ὃν πάντοτε ἔχει ἡ συγκεντρωσις τῶν ἀποτελούντων τὴν δημοκρατίαν τῆς μαθήσεως καθιστῶσι τὴν ὁμήγυριν ταύτην ἀληθῶς ἀξιομνημόνευτον. Αἱ ἀκαδημαϊκαὶ ἀμφιέσεις μετὰ τὰ ζωηρά των χρώματα καὶ μετὰ τὰ χαρακτηριστικά των ἐμβλήματα ἦσαν λίαν ἐπιβάλλουσαι. Τὸ μέγα πλῆθος τῶν κυριῶν μετὰ τὰς γραφικὰς περιβολὰς των ἦτο ἐξόχως ἱλαρυντικόν. Ἡ μουσικὴ, αἱ εἰκόνες, τὰ ἐκτεθειμένα κειμήλια τοῦ παρελθόντος, τὰ ἀγάλματα τῆς ἀρχαιότητος, τὸ ἀπλετον φῶς, αἱ εὐρέϊαι καὶ ὑψηρεφεῖς αἴθουσαι καὶ τέλος ἡ ὑπὸ τοῦ κ. Ἐβανς ἐπίδειξις τῶν ἐν Κρήτῃ εὐρημάτων του ἀπετέλεσαν σύνολον τι πάνυ ἐπιτυχές. Τῇ ἐπιούσῃ τῆν μὲν πρῶταν

τινές τῶν ξένων ἀνηγορεύθησαν ἐπίτιμοι διδάκτορες τοῦ πανεπιστημίου τὴν δὲ ἐσπέραν παρετέθη μέγα γεῦμα εἰς πάντας.

“Ὅ,τι ὁμως συγκυκᾶ τὴν Ἀγγλίαν δὲν εἶνε αἱ τριακοσιετηρίδες καὶ χιλιετηρίδες τῶν θεσμῶν τῆς, ἀλλὰ τὰ ζῶντα συμφέροντα τοῦ λαοῦ. Ἀκριβῶς δὲ νῦν τὸ πρόβλημα τῆς ἐκπαιδεύσεως ἀφ’ ἑνός, καὶ ἀφ’ ἑτέρου τὸ πρόβλημα τοῦ βελτιῶσαι τὴν οἰκονομικὴν κατάστασιν τοῦ ἔργατου χρωματίζουσι πᾶσαν πολιτικὴν καὶ κοινωνικὴν δράσιν. Ἀπὸ τὰ στόματα τῶν συντηρητικωτέρων στοιχείων, αἱ φιλελευθερώταται τῶν ἰδεῶν ἐκφράζονται καθ’ ἑκάστην, διότι πάντες αἰσθάνονται ὅτι ἢ ἐπὶ αἰῶνας ἐκκλησιαστικὴ δεσποτεία ἐπὶ τῶν τῆς ἐκπαιδεύσεως, καίτοι ὑπὸ τινος ἐπόψεως ὠφέλησεν, ἐν τούτοις ἐπεπρόσθησεν εἰς τὴν θεμελίωσιν ἀρτίου συστήματος παιδείας. Ἡ Ἀγγλία ἐννοεῖ νὰ μὴ ὑστερήσῃ τῶν ἄλλων χωρῶν κατὰ τὴν τελεσφορότητα τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ τῆς συστήματος ὅσον ἀφορᾷ τὰς κοσμικὰς χρεῖας τοῦ ἔθνους, ἔστω καὶ ἂν αἱ ἐκπαιδευτικαὶ μέθοδοι αὐτῆς ὑπερτεροῦσιν ὅσον ἀφορᾷ τὰς ἠθικὰς, τὰς ἀνθρωπιστικὰς καὶ τὰς πνευματικὰς χρεῖας.

“Ὅπως προεῖπεν ἡ ΕΡΕΥΝΑ, ὁ ἐργατικὸς κόσμος δὲν ἐβράδυνεν νὰ ἐπισπάσῃ τὴν προσοχὴν πάντων εὐθύς ὡς αἱ πολεμικαὶ ὁρμαὶ κατηνύσθησαν. Πανταχοῦ οἱ ἔργαται εὐρίσκονται εἰς διέγερσιν ἐξόχως ἀξιοσημείωτον. Αἱ ἀπεργίαι ἐξαπλοῦνται καὶ μαρτυροῦσι τάσεις διεθνούς συνεννοήσεως πρὸς παγκόσμιον ἀπεργίαν. Μία μεγάλη ἀπεργία εἶνε πόλεμος ἐξαντλητικὸς, ἀλλ’ ἀναπόδραστος, λαμβανομένης ὑπ’ ὄψει τῆς τυφλῆς ἐμμονῆς τοῦ κεφαλαίου εἰς προσωπικὰ κέρδη καὶ εἰς ἀποστέρησιν πάσης ἰκμάδος πλούτου ἀπὸ τοὺς παραγωγεῖς του. Τὰ ἑκατομμύρια τῶν Ἀγγλῶν ἔργατῶν εἶνε ἔτοιμα νὰ ταχθῶσι μετὰ τῶν ἑκατομμυρίων τῆς Ἀμερικῆς καὶ τῆς ἠπειρωτικῆς Εὐρώπης ἵνα συναποτελέσωσιν ἀκαταγώνιστον στρατὸν κατὰ τῆς κεφαλαιοκρατίας. Ταῦτοχρόνως πάντα τὰ σημεῖα τῆς ἐξελίξεως εἶνε ὑπὲρ αὐτῶν. Οἱ Times τοῦ Λονδίνου πρὸ τινῶν ἐβδομάδων ἐδημοσίευσαν σελίδας ὅλας πρὸς ἀπόδειξιν τῶν σημαντικωτάτων τάσεων ἃς λαμβάνει ὁ θεσμὸς τῆς δημοτικῆς ἀρχῆς ἐν Ἀγγλίᾳ “ἀπειλῶν” νὰ μεταμορφώσῃ τὸ κράτος εἰς σοσιαλιστικὴν ὁμοσπονδίαν δῆμων. Ἡ ἰσχὺς τῶν πραγμάτων ἀναγκάζει καὶ τοὺς συντηρητικωτάτους τῶν διαχειριζομένων τὴν δημοτικὴν ἀρχὴν νὰ ἐνεργῶσιν ἀκριβῶς ὡς ἂν ἦσαν ἐξ ἐρεύνης σοσιαλισταί, καίτοι ἐρωτώμενοι διαμαρτύρονται κατὰ τοῦ “φρικτοῦ” τούτου ὀνόματος.

Ἡ Γαλλία καὶ ἡ Ἀνθρωπότης ἀπώλεσαν γίγαντα γονιμότητος καὶ ἀφυπνιστικῆς δυνάμεως. Ὁ Ζολὰ ἀφηρέθη προῶρος διότι ἠδύνατο ἐπὶ

πολλὰ ἔτη ἀκόμη νὰ δράσῃ ὡς ἔδρασεν ἐμφυσῶν νέαν ζωὴν εἰς τὸ γαλλικὸν ἔθνος. Ἐν τούτοις τὸ ἔργον του ζῆ. Ὁ ἄχαρις καὶ στείρος βίος τῆς φιληδονίας καὶ τῆς φιλαντίας ἀνακύπτει ἐν ὅλῃ τῇ εἰδεχθείᾳ του ἀπὸ τὰς περιγραφὰς τῶν ζολαϊκῶν σελίδων καὶ ἐνσπείρει εἰς πᾶσαν καρδίαν, ἔστω καὶ ὀλίγον ἐπίδεκτικὴν ἀνθρωπισμοῦ, ἀποστροφὴν κατὰ τοῦ ἐκτρώματος τῆς ἠδυπαθείας. Καὶ ἂν δὲν κατέκτα τὸν στέφανον ὡς πρόμαχος τῆς δικαιοσύνης ἐν τῇ ὑποθέσει τοῦ Δρεῦφους ὁ Ζολὰ, —στέφανον χάρις εἰς τὸν ὁποῖον ἀπεθεώθη ἐν Ἀγγλίᾳ ἔνθα ὀλίγον πρότερον αἱ περιγραφαὶ του παρεξηγούμεναι ὑπὸ τῆς σεμνοτυφίας καθίστων αὐτὸν ἀποτρόπαιον μέχρι καταδιωγμοῦ τῶν μεταφραστῶν του—καὶ ἂν ἔτι δὲν ἀνεφαίνετο οἷος ἀνεφάνη θριαμβευτικὸς ἐπιτιμητῆς τῆς πατριωτικῆς ὑποκρισίας, ἡ μεγαλουργικὴ δράσις του ὡς κατοπτριστοῦ τῶν φρικτῶν αποτελεσμάτων τῆς ἀπολαύσεως καὶ τῆς κοινωνικῆς ἀδικίας θὰ ἤρκει νὰ καταστήσῃ αὐτὸν ἔσαι ἐνδοξον, δικαιούμενον εἰς παγκόσμιον εὐγνωμοσύνην καὶ ν’ ἀποδείξῃ οἷα θαύματα δύναται νὰ κατορθώσῃ ἢ φωνῇ ἐνὸς εἰλικρινοῦς ἀνθρώπου, ἐνὸς διαθέρμου ἐραστοῦ τῆς ἀληθείας.

Ἄλλος ἀστὴρ ἀνθρωπισμοῦ ἔδυσεν ἐν Γερμανίᾳ διὰ τοῦ θανάτου τοῦ Βίρχωβ. Ἐπὶ ἡμισυ αἰῶνος ὑπηρέτησε μετὰ ἐκτάκτου ἀφοσιώσεως, τὴν πρόοδον, τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν ἐπιστήμην, καὶ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς πολυτίμου δράσεώς του εἶνε αἰσθητὸν ἐν πάσῃ γωνίᾳ τῆς οἰκουμένης. Μέγας ἐν τῇ ἐπιστήμῃ καὶ μέγας ἐν τῇ πολιτείᾳ, ἐπὶ δεκατρία ἔτη ἐν τῷ Ῥάιχσταγ ἤσκει ἐπιρροὴν ἥτις θὰ τῷ ἐξησφάλιζεν οἰαυδήποτε πολιτικὴν ἐξουσίαν, ἀλλὰ τὸ ἰθαγενὲς μεγαλεῖον του ἦτο μείζον παντὸς πολιτικοῦ ἀξιώματος. Ὅπως πάντες οἱ ἀληθῶς μεγάλοι ἦτο ἀπλούς ὡς παιδίον, ἤρκει δὲ ἡ ἐσωτερικὴ ἀξία του ὅπως τὸν περιβάλλῃ πάντοτε διὰ τοῦ σεβασμοῦ τῶν περὶ αὐτόν. Ἐνεκα τῶν σοσιαλιστικῶν πεποιθήσεών του, τῷ 1849 ἐδέησε νὰ θυσιάσῃ τὴν θέσιν του ὡς καθηγητοῦ ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τοῦ Βερολίνου. Ἀλλὰ τὸ αὐτὸ πανεπιστήμιον ἔτη τινα βραδύτερον τὸν καθικέτευσε νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν ἔδραν του. Ὁ Βίρχωβ ἐξέφρασεν ὡς πεποιθήσιν αὐτοῦ βασιζομένην ἐπὶ τῶν ἐπιστημονικῶν ἐρευνῶν του ὅτι τὸ μέλλον τοῦ κόσμου ἀνήκει εἰς τοὺς φυτοφάγους.

Ὁ θάνατος τοῦ Κένσιτ ἐν Ἀγγλίᾳ εἶνε ἕτερον ἀξιοσημείωτον κοινωνικὸν συμβᾶν προωρισμένον ἴσως νὰ ἔχῃ εὐρέα ἀποτελέσματα. Ἡ τάσις τῆς Ὀρθοδοξοῦ Ἀγγλικῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ ἐτῶν ἐκλινεν εἰς εἰσαγωγὴν τύπων οὗς σφόδρα ἀποκρούει τὸ διαμαρτυρόμενον πνεῦμα. Ἡ σταυροφορία τοῦ Κένσιτ κατὰ τῶν τάσεων τούτων εἶνε ἐξόχως ἐνδιαφέρουσα ἀφήγησις πολυετοῦς δράσεως. Ὡς ἦν ἐπόμενον οἱ Ῥωμαιοκαθολικίζοντες ἤγειρον μῖσος κατ’ αὐτοῦ, ἀλλ’ ἡ εἰλικρινεία του ἐθριαμ-

βουσε, καὶ ἤδη ἀποθανὼν ὡς μάρτυς τῆς ἀρχῆς ὅτι ἡ θρησκεία εἶνε ζήτημα συνειδήσεως καὶ ὄχι ἐκκλησιαστικῆς αὐθεντίας, ἐπισπᾶ τὴν εὐλάβειαν ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων. Ὁ υἱὸς τοῦ ὅστις ἐκρατεῖτο ἐν ταῖς φυλακαῖς ὡς διεγείρων τὰ πνεύματα διὰ τῶν συλλαλητηρίων τοῦ περὶ τοῦ αὐτοῦ ζητήματος, ἀπελύθη "λόγῳ χάριτος" ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ πατρὸς του. Ἐδήλωσεν ὁμῶς αὐθωρεῖ ὅτι θὰ συνεχίσῃ τὸ ἔργον τοῦ ἀφόβως.

Συνιστῶμεν εἰς τὴν μελέτην τῶν ἐν Ἑλλάδι κοινωνιολόγων τὸ ἄρθρον τοῦ παρόντος τεύχους τῆς ΕΡΕΥΝΗΣ περὶ ἀγγλικῶν συντεχνιῶν. Ἐν Ἑλλάδι, φαίνεται, ὑπάρχουσι 59 συντεχνίαι, ἀλλ' ὅ,τι μέχρι τοῦδε ἤκουσέ τις περὶ αὐτῶν εἶνε ὅτι σκοπεύουσι νὰ ὑποστηρίξωσιν ἓνα ὑποψήφιον εἰς τὰς προσεχεῖς βουλευτικὰς ἐκλογάς. Ποίαν ἐντολήν ἀράγε θὰ τῷ δώσωσι; Νὰ προμαχήσῃ ὑπὲρ τῶν συμφερόντων τοῦ ἐργατικοῦ κόσμου; Ἀμφιβάλλομεν. Αἱ ἑλληνικαὶ συντεχνίαι, φοβούμεθα, ἀποκαλοῦνται τοιαῦται μόνον κατ' εὐφημισμὸν. Δὲν ἀποτελοῦσιν εἰμὴ σωματεῖα ὀργανισμένα πρὸς ἀποκλειστικὸν ὄφελος τῶν προέδρων, γραμματέων κ.λ.π Ὁ ὑποψήφιός των, εἰάν ἐκλεχθῆ, δὲν θὰ προμαχήσῃ ὑπὲρ τῶν ἐργατῶν ὧν τὰς ψήφους θὰ λάβῃ, ἀλλ' ὑπὲρ τῶν ἐργοστασιαρχῶν. Οἱ Ἕλληνες Ἐργάται εἶνε ἐντελῶς ἀπρόστατευτοὶ ὑπὸ τῶν νόμων τῆς πολιτείας καὶ οὔτε σωματεῖον τι ὑπάρχει προμαχοῦν ὑπὲρ αὐτῶν. Τὰ γλωσσικά, τὰ ἐκκλησιαστικά καὶ τὰ πατριωτικά δῆθεν ζητήματα ἀπειλοῦσι νὰ συμπνίξωσι πᾶν ζωτικὸν συμφέρον τοῦ ἔθνους.

Μεθ' ὅλας τὰς ὑπὲρ τοῦ ἵππου ἐνεργείας αἵτινες καταβάλλονται ἐν Ἑλλάδι ἀπὸ ἐτών, οὐδαμῶς δύναται τις νὰ εἴπῃ ὅτι αἰσθημα ἀνθρωπισμοῦ εἶνε τὸ ἐλαῦνον αὐτάς. Ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς "Φιλίππου Κοινωνίας" ἐτελέσθη ἀγὼν ἐσχάτως, καταλήξας εἰς ἀγωνίαν καὶ καταστροφήν μεγάλου ἀριθμοῦ ἵππων. Πρὸ τινος χρόνου ἐβδομήκοντα ἵπποι ἀφεθέντες ἄσιτοι ἐντὸς ἀνηλίου ὑπογείου ἐτυφλώθησαν μέχρις ἐνός, ἵνα ὁ ἐπιμελητὴς των ἰδιοποιηθῆ τὰς ὀλίγας δραχμὰς αἵτινες εἶχον προορισθῆ πρὸς συντήρησίν των. Ὅταν λείπη ἡ εἰλικρίνεια ἀπὸ τὰς ἐνεργείας μας, λείπει τὸ πᾶν. Ἄνευ εἰλικρινείας ὅ,τι γίνεται εἶνε ἐπίπλαστον, ἐξωτερικὸν καὶ ἐξ ὑπαρχῆς ἐτοιμόρροπον. Αἱ ἑταιρίαι πρέπει νὰ ἰδρύνονται ὄχι πρὸς ἱκανοποίησιν καιρικοῦ τινος αἰσθήματος, ἀλλὰ τοῦ αἰσθήματος ἐκείνου τοῦ αἰωνίου ὅπερ βασιλεύει ἐπὶ τῆς ἀλληλεγγύης, τῆς ἀγάπης καὶ τοῦ πρὸς τὴν ζωὴν σεβασμοῦ.

Γνωστὸς Ἀγγλὸς κοινωνιολόγος, τυγχάνων γενικοῦ σεβασμοῦ διὰ τὴν αὐταπάρνησιν μεθ' ἧς ἐργάζεται, ὁ κ. Κένουορθ, φίλος προσωπικὸς τοῦ Τολστόη, συγγραφεὺς ἔργων μεταφρασθέντων εἰς πολλὰς γλώσσας, ἤχθη πρὸ τοῦ δικαστηρίου ἐσχά-

τως διότι ἐν τινι ἄρθρῳ τοῦ ἐσχολίασε ποινικὴν τινα δίκην πρὶν ἀπαγγελθῆ ἢ ἐτυμγορία τῶν ἐνόρκων. Ὁ Κένουορθ διὰ τοῦ ἄρθρου τοῦ εἶχε καταδείξῃ τὸ ἄδικον τῆς κατηγορίας. Ἐγνώριζε προσωπικῶς τὸν κατηγορούμενον καὶ ἐπίστευεν ἀκραδάντως τὴν ἀθωότητά του μεθ' ὅλην τὴν κατ' αὐτοῦ ἐγερθεῖσαν κατάκρισιν ἐπὶ τῇ βάσει σφαλέρων δεδομένων. Ἡ φωνὴ τῆς συνειδήσεως ᾤθησε τὸν Κένουορθ νὰ ὁμιλήσῃ ὑπὲρ τοῦ δικαίου. Πράγματι ἡ ἐτυμγορία τῶν ἐνόρκων ἀπέβη ἀθωωτική. Ἐντούτοις ὁ Κένουορθ κατηγορήθη ὡς ἐπιδράσας ἐπὶ τοῦ πνεύματος τῶν ἐνόρκων διὰ τοῦ ἄρθρου τοῦ καὶ κατεδικάσθη εἰς πληρωμὴν προστίμου ἑκατὸν λιρῶν ἐν ᾗ περιπτώσει ἐπαναλάβῃ τὸ σφάλμα.—Εἰς βαρύτατον πρόστιμον ἐπίσης κατεδικάσθη πρό τινος διευθυντῆς ἐγκρίτου ἀγγλικῆς ἐφημερίδος, διότι ἐξέφρασε γνώμην περὶ μιᾶς δίκης πρὶν ἐκδοθῆ ἢ ἀπόφασις, ἐπιδράσας οὕτως ἐπὶ τῶν δικαστῶν ἐναντίον τοῦ κατηγορουμένου.

Ἐν ἐπιστημονικὸν περιοδικὸν τοῦ Λονδίνου Science Siftings περιέχει σημαντικὸν ἄρθρον κατὰ τῆς ἔξεως τοῦ ἐνδύεσθαι ἢ τοῦλάχιστον ὑπερενδύεσθαι. Ἡ ἰδέα ὅτι τὸ ἐνδυμα ἐξυπηρετεῖ τὴν ἠθικὴν εἶνε ἀπλή πρόληψις. Ὅχι μόνον δὲν κερδαίνουν τίποτε τὰ αὐστηρὰ ἤθη διὰ τῆς ἔξεως ταύτης τοῦ πολιτισμοῦ ἀλλ' ἀπεναντίας ζημιούνται. Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες, ἰδίως οἱ Σπαρτιάται οὐδέποτε ἐσκέφθησαν περὶ τῆς ἐνδυμασίας ὡς μέσου προστατευτικοῦ τῆς ἠθικῆς, καὶ ἡ Σπάρτη εἶνε περιώνυμος διὰ τὴν ἐγκράτειαν τῶν ἀνδρῶν τῆς καὶ τὴν ἀρετὴν τῶν γυναικῶν τῆς. Αἱ Σπαρτιάτιδες ἐξήρχοντο σχεδὸν γυμναὶ καὶ ὁ μέγας ἠθικολόγος Πλούταρχος λέγει ὅτι τοῦτο μακρὰν τοῦ νὰ μειώσῃ τὴν δημοσίαν ἢ τὴν ἰδιωτικὴν σεμνότητα, ἀπ' ἐναντίας παρήγαγεν ἀντίθετον ἀποτέλεσμα. Αἱ Σπαρτιάτιδες ἦσαν καὶ τὸ ἦθος ἀγναὶ καὶ τὸ σῶμα ὠραῖαι. Εἰς τὸ γεγονός τοῦτο ὀφείλομεν τὴν ὑπεροχὴν τῶν Ἑλλήνων καλλιτεχνῶν οἵτινες συνείθισαν παιδιόθεν νὰ βλέπωσι ἀκαλύπτους τὰς εὐγενεστάτας, τὰς ὠραιότητας καὶ τὰς ἀγνοτάτας γυναικας τῆς Ἑλλάδος.

Ὁ Τολστόης ἐν προσφάτῳ ἄρθρῳ τοῦ ἐν τῇ Revue τῶν Παρισίων ὑποστηρίζει μετὰ τῆς χαρακτηριστικῆς εὐγλωττίας του ὅτι τὸ ἀνεξίθρησκον εἶνε ἔμφυτον γνώρισμα τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ὁ Χριστιανισμὸς εἶνε θεσμὸς θεῖος καὶ κατὰ συνέπειαν δὲν δύναται νὰ εἶνε ἄλλο τι εἰμὴ ἀνεξίθρησκος. Εἶνε ἴδιον αὐτοῦ δηλαδὴ νὰ στέργῃ τὰς ἄλλας θρησκείας. Τὸ μισαλλόδοξον εἶνε χαρακτηριστικὸν τῶν ἀνθρωπίνων θεσμῶν. Ἡ Ἐκκλησία εἶνε μισαλλόδοξος ἀρα οὔτε χριστιανικὴ οὔτε θεία δύναται νὰ εἶνε. Τὸ κριτήριον αὐτὸ δύναται τις προδήλως νὰ ἐφαρμόσῃ καὶ εἰς τὴν σύγκρισιν μεταξὺ ἔθνισμοῦ καὶ κοσμοπολιτισμοῦ. Ὁ ἔθνισμὸς εἶνε μισαλλόδοξος ἀρα δὲν εἶνε θεῖος οὔτε χριστιανικός.

ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ ΣΥΝΤΕΧΝΙΩΝ.

Καθ' ὄλον τὸ θέρος ζητήματα ἰδίως ἀφορῶντα τὸν ὀργανισμόν τῶν ἐργατικῶν τάξεων ἀπησχόλησαν τὴν Εὐρώπην καὶ τὴν Ἀμερικὴν. Δέν εἶνε δυνατὸν ἢ τὸ περὶ αὐτὰ ἐνδιαφέρον ν' αὐξάνη ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος, διακοπτόμενον ἴσως ἔστιν ὅτε ὑπὸ ἐκρήξεως πολέμου τινος τῇ ἐντέχνῳ ἐπεμβάσει τῶν πολιτευομένων πρὸς ἀνάφλεξιν τῶν χθαμαλῶν αἰσθημάτων τοῦ χρηματισμοῦ καὶ τοῦ πατριωτισμοῦ. Ἄλλ' ὡς ἐκάστοτε τὸ κοινὸν θεραπεύεται ἀπὸ τὴν στεγναιάν παράκρουσιν, τὰ μεγάλα ζητήματα τῆς ἐργασίας καὶ τοῦ πνεύματος ἀναφαίνονται μετὰ τῆς ἐπιτάσεως ἢν ἐξασφαλίζει εἰς αὐτὰ ἡ φυσικῶς ἐπερχομένη ἀντίδρασις. Μία τῶν ἐνδείξεων τῆς μεταμορφωτικῆς τάσεως ἣτις χαρακτηρίζει τὸν σύγχρονον πολιτισμὸν εἶνε τὸ σημαντικώτατον κίνημα τοῦ συνασπισμοῦ τῶν Συντεχνιῶν. Ἰδίως ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ Ἀμερικῇ αἱ Συντεχνίαι ἀποτελοῦσι κολοσιαίαν δύναμιν, πρωτοφανῆ εἰς τὰ χρονικά τῶν κοινωνιῶν. Ὁ μηχανισμὸς τῶν πολιτικῶν κομμάτων τῆς Ἀγγλίας φαίνεται προωρισμένος νὰ ὑποστή ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ κινήματος τῶν Συντεχνιῶν, θεμελιώδη ἀναδιοργάνωσιν. Ἡ ζωτικὴ διαφορὰ ἣτις διέκρινεν ἄλλοτε τοὺς Φιλελευθέρους ἀπὸ τοὺς Συντηρητικοὺς ἐξέλιπε σχεδὸν διότι ἀμφότερα τὰ κόμματα κατ' ἀνάγκην ὑπηρετοῦν τὴν κεφαλαιοκρατίαν. Ἡ δύναμις ἦν δημιουργοῦσιν ἤδη αἱ Συντεχνίαι παρουσιάζει στρατόπεδον ἀντίθετον πρὸς τὴν στάσιν ταύτην τῶν δύο ἱστορικῶν κομμάτων διότι εἶνε ὀριστικῶς ἀφιερωμένη εἰς ὑπηρεσίαν τῶν ἐργατικῶν τάξεων. Τὸ προσεχὲς μέλλον θ' ἀναδείξῃ ἐν Ἀγγλίᾳ καθ' ὅλα τὰ φαινόμενα ἡ Βουλὴν τῶν Κοινοτήτων μὲ δύο διακεκριμένα κόμματα—τῶν κεφαλαιοκρατικῶν καὶ τῶν σοσιαλιστῶν, ἢ πρὸς τῇ ὑπαρχούσῃ Βουλῇ τῶν Κοινοτήτων, μενούσῃ ὡς ἔχει, θ' ἀναφανῆ καὶ ἑτέρα Βουλὴ, ἢ Βουλὴ τῶν Ἐργατῶν ἣτις θὰ εἶνε κατὰ τόσον ἐπικρατεστέρα τῆς Βουλῆς τῶν Κοινοτήτων καθ' ὅσον αὕτη εἶνε ἐπικρατεστέρα τῆς Βουλῆς τῶν Λόρδων. Εἶνε πρόδηλον ὅτι τοιαύτη μεταβολὴ τοῦ ἀγγλικοῦ Συντάγματος, ἐπιβαλλομένη ὑπὸ τῆς ἀνελέξεως τῶν κοινωνικῶν προβλημάτων, θὰ ἔχη ὑπερτίτην σημασίαν ὄχι μόνον διὰ τὴν Ἀγγλίαν ἀλλὰ καὶ διὰ πᾶσαν ἄλλην χώραν. Διὰ τοῦτο κρίνω ἄξιον πολλῆς μελέτης τὸν προϊόντα συνασπισμὸν τῶν ἀγγλικῶν Συντεχνιῶν. Τὸν παρελθόντα Σεπτέμβριον πᾶσαι αἱ ἐν Ἀγγλίᾳ Συντεχνίαι, ἐξαιρέσει μίας ἢ δύο, συνεκρότησαν Συνέδριον, ἀποστείλασαι εἰς Λονδῖνον ἀντιπροσώπους οἷτινες συνδιεσκέφθησαν ἐπὶ μίαν ἐβδομάδα περὶ ζητημάτων ἀφορῶντων τὴν εὐημερίαν καὶ ἀνάπτυξιν τοῦ Ἀγγλοῦ Ἐργάτου. Ἐπραγματεύθησαν ἰδίως περὶ οἰκίσεως, ἐκπαιδεύσεως καὶ συντάξεων. Ἀναμφιβόλως τὸ ζήτημα τῆς οἰκίσεως εἶνε ἐν τῶν ζωτικωτάτων διὰ τὴν εὐεξίαν καὶ πρόοδον τοῦ ἔθνους. Ἐκ τῆς λύσεως αὐτοῦ ἐξαρ-

τᾶται ἡ σωματικὴ καὶ ἠθικὴ ὑγεία τῆς φυλῆς. Κατὰ τῶν Συντεχνιῶν διεξήχθη ἐπὶ μακρὸν δεινὸς πόλεμος ἐμπνεόμενος ὑπὸ τῆς δικανικῆς ἐπινοίας τῶν κεφαλαιουχιζόντων δικαστῶν, καὶ σήμερον ἔτι παντὸς εἶδους μέσα καταβάλλονται ὅπως δυσφημηθῇ τὸ διεξαγόμενον ἔργον, ἀλλ' αἱ Συντεχνίαι ἀριδῆλως νικῶσι καὶ ἀντιτάσσουσι ἐρρωμένην ἀντίστασιν ἀμυνόμεναι ὑπὲρ τοῦ γοήτρου των. Διαθέει ἐν μέσῳ αὐτῶν ἡ πεποίθησις ὅτι ὁ ἀγὼν των εἶνε ἀγὼν ὑπὲρ τοῦ δικαίου καὶ ὑπὲρ τῆς προόδου, γονιμοποιεῖ δὲ τὴν πεποίθησιν ταύτην ἡ ἀρχὴ ὅτι πρὸ τοῦ δικαίου καὶ τῆς προόδου, νόμοι καὶ κοινοβουλία καὶ κυβερνήσεις πρέπει νὰ ὑποκύψωσιν. Ὅταν σταθμίση τις καλῶς τὸν σκοπὸν δὲν προβάλλονται αἱ ἀγγλικαὶ Συντεχνίαι δὲν δύναται παρὰ νὰ ὁμολογήσῃ ὅτι πράγματι ὁ ἀγὼν αὐτῶν ταυτίζεται μὲ τὸ δίκαιον καὶ τὴν πρόοδον καὶ ὅτι θὰ καταλήξῃ ἐπομένως εἰς θρίαμβον. Ὁ σκοπὸς των εἶνε ἄρκετὰ συγκεκριμένος καὶ σαφής. Ζητοῦσι νὰ ἐξανθρωπισθῇ ἡ ἰδέα τῆς ἐργασίας καὶ νὰ ἐξασφαλισθῇ ἡ ἀξιοπρέπεια τοῦ Ἐργάτου δι' ἐπιτεύξεως ἐπαρκοῦς ἀπολαυῆς, ὑγιεινῆς ἐστίας, καλῆς τροφῆς καὶ ἀφθόνων εὐκολιῶν πρὸς μάθησιν καὶ ἀγνὴν τέρψιν· πάντα δὲ ταῦτα εἶνε ἀγαθὰ ὧν ὁ Ἐργάτης σήμερον στερεῖται ὅσῳ χρήσιμος καὶ ἂν ἀποβαίνῃ ἡ ἐργασία του εἰς τὴν κοινωνίαν ἣς ἀποτελεῖ πλουτογόνον μέλος. Πᾶς ὅστις ἔχει εἰλικρινῆ πόθον νὰ ἴδῃ τὸ ἔθνος του μέγα καὶ εὐημεροῦν δὲν δύναται παρὰ νὰ αισθανθῇ τὴν σημασίαν τοῦ συνασπισμοῦ τῶν Ἐργατῶν ὑπὲρ τοῦ σκοποῦ τούτου, ἀφοῦ εἶνε ἀναμφισβήτητον ὅτι ἡ ἔθνικὴ εὐημερία εἶνε ἀναποσπᾶστος συνδεδεμένη πρὸς τὴν ἀνάπτυξιν καὶ ἀξιοπρέπειαν τοῦ Ἐργάτου. Ἐμπορεῖ ὁ σκοπὸς τῶν Συντεχνιῶν νὰ εἶνε ἐπιτεύξιμος διὰ προοδευτικῶν παραχωρήσεων τῆς Πολιτείας εἰς τὸ πνεῦμα των, ἀλλὰ δὲν θὰ εἶχον λόγον ὑπάρξεως ὡς Συντεχνίαι ἂν δὲν ἔτεινον ἀκαταπαύστως εἰς ἐπίτευξιν τῶν παραχωρήσεων τούτων μήτε ἀεικῶς σπεύδουσαι μήτε νωχελῶς ἀφίνουσαι ἐπὶ στυγμὴν τὰ δικαιώματά των ἀνυπεράσπιστα. Μία ἐκ τῶν πρωτίστων ἀπαιτήσεων τῶν συνησπισμένων ἐργατικῶν τάξεων τῆς Ἀγγλίας εἶνε ἡ ὑπὸ τοῦ κράτους ἀνέγερσις ἀνέτων, εὐαέρων καὶ στερεῶν οἰκημάτων διὰ τὸν λαόν, καὶ κατὰ συνέπειαν μέγα μέρος τῶν συζητήσεων τοῦ Συνεδρίου περιστράφη εἰς τὸ ζήτημα τῆς οἰκίσεως. Ἰπεστηρίχθη δὲ ἡ πρότασις ἵνα εἰς τὴν κεντρικὴν ἐξουσίαν τῆς Πολιτείας ἀνατεθῇ τὸ καθήκον νὰ καθορίξῃ τὸ πληρωτέον ἐνοίκιον καὶ ἵνα τὰ οἰκῆματα οἰκοδομηθῶσι κατὰ τρόπον μὴ ἐμφαίνοντα πνεῦμα φειδοῦς καὶ ταπεινότητος. Τὸ φορολογικὸν καὶ κτηματολογικὸν σύστημα τῆς Ἀγγλίας θὰ ὑποστή περαιτέρω ἀλλοιωσεις ἵνα ἀνταποκριθῇ πρὸς τὴν ἤδη ἀνωμολογημένην ἀνάγκην τῆς προσηκούσης καὶ ἀξιοπρεποῦς οἰκίσεως τῶν ἐργατικῶν τάξεων. Συναφὲς πρὸς τὸ ζήτημα τοῦτο εἶνε τὸ τῆς συγκοινωνίας καὶ ἐντεῦθεν ἐπίσης

θα υποστηριχθῶσι ριζικαί μεταβολαί εἰς τὰς σχέσεις μεταξύ σιδηροδρομικῶν ἐταιριῶν καὶ κυβερνήσεως. Εὐθύς ἐξ ἀρχῆς τῆς συγκροτήσεώς του τὸ Συνέδριον τῶν Συντεχνιῶν ἐδήλωσεν ὅτι οἱ συνησπισμένοι ἐργάται τῆς Ἀγγλίας, δέον νὰ ἔχωσιν ἐπαρκῆ ἀριθμὸν εἰδικῶν ἀντιπροσώπων ἐν τῇ Βουλῇ τῶν Κοινοτήτων, καὶ πρὸς τοῦτο καταβάλλονται ἀπὸ πολλοῦ σύντονοι προσπάθειαι, ἐξήκοντα δὲ ὑποψήφιοι μετὰ τὴν σημαίαν τῆς Ἐργασίας προαλείφονται ὅλοσεν διὰ τὰς προσεχεῖς γενικὰς ἐκλογάς. Οἱ φιλελεύθεροι διατίθενται πρὸς τὰς ἐνεργείας ταύτας τῶν Συντεχνιῶν μετὰ εἰδικῆς εὐμενείας. Ὁ κ. Γλάδστον, ὅστις διευθύνει μέγα μέρος τοῦ φιλελευθέρου κόμματος συνεβούλευσε νὰ παρασχεθῶσι πᾶσαι αἱ εὐκολίαι ἵνα καὶ οἱ ἐξήκοντα ὑποψήφιοι τῶν Συντεχνιῶν εἰ δυνατόν ἐκλεχθῶσιν. Ἐντούτοις εἶνε θεμελιώδης ἀρχὴ τοῦ ἐργατικῆς κόμματος ὅτι ὀφείλει νὰ μείνῃ ἐντελῶς ἀλλότριον καὶ πρὸς τοὺς Φιλελευθέρους καὶ πρὸς τοὺς Συντηρητικούς. Πάντες ὅσοι ἐφιλοσόφησαν καὶ ἐμελέτησαν τὸν σκοπὸν τῆς Πολιτείας συμφωνοῦσι σήμερον ὅτι τὸ κράτος δὲν δύναται νὰ ἔχῃ ἄλλην ἀποστολὴν εἰμὴ τὴν εὐημερίαν τοῦ γένους διὰ ἐνεργειῶν ἀκριβῶς ἀποβλεπουσῶν εἰς τὰς μεταρρυθμίσεις τὰς ὁποίας ἀπαιτοῦσιν αἱ συνησπισμέναι Συντεχνίαι. Ἐντεῦθεν εἶνε πρόδηλον ὅτι τὸ οὕτω δημιουργούμενον κόμμα θὰ ἔχῃ μέγα στάδιον ἐν τῷ προσεχεῖ μέλλοντι ἐντὸς τῆς Βουλῆς εἴτε μείνῃ ὡς τρίτον χωριστὸν κόμμα εἴτε ἀπορροφήσῃ τοὺς Φιλελευθέρους. Αἱ τύχαι τῆς Μεγάλῃς Βρεταννίας ἐξαρτῶνται ἐκ τῆς δημοκρατικῆς ψήφου αὕτη δὲ καθ' ἑκάστην ἐξοπλοῦται καὶ ἐκπαιδεύεται. Τὸ Συνέδριον ἀπέρριψεν ἄνευ συζητήσεως τὴν πρότασιν πρὸς παροχὴν ἐκλογικῆς δικαιώματος εἰς τὰς γυναῖκας, κρίναν αὐτὴν ἔξω τῆς σφαίρας τοῦ ἡ κεκτημένην ἀπλῶς ἀκαδημαϊκὴν σπουδαιότητα. Εἶνε γνωστὸν ὅτι ὄχι μόνον τῆς Νέας Ζηλανδίας ἀλλὰ καὶ ἄλλων ἀγγλικῶν ἀποικιῶν τὰ κοινοβούλια ἐψήφισαν νόμον ἀναγνωρίζοντα εἰς τὰς γυναῖκας ἐκλογικὸν δικαίωμα. Ἐκ τῆς ἀσκήσεως αὐτοῦ μέχρι τοῦδε οὔτε τι τῶν κακῶν οὔτε τι τῶν καλῶν ἄτινα προελέγοντο παρετηρήθη, ἀλλ' ἐν συνόλῳ ὁμολογεῖται ὑπὸ πάντων ὅτι ἡ γυναικεῖα ψήφος συνετέλεσεν εἰς αὐξήσιν τῆς χρηστότητος καὶ τῆς ἀγνότητος ἐν τῇ πολιτικῇ.

Ὁ λησμονῶν ὅτι εὕρεται εἰς κόσμον ἀπλῶν παραστάσεων καὶ συμβόλων τὰ ὅποια δὲν πρέπει νὰ ἐκλαμβάνη ὡς πραγματικὰς ὑπό-
τητας, ὁμοιάζει μετὰ τὸν μαθηματικὸν ἐκείνον ὅστις λησμονεῖ ὅτι δὲν
πρέπει νὰ ἐκλαμβάνη τὰ ἀλγεβρικὰ σημεῖα δι' ὧν καλεῖται νὰ λύσῃ
τὰ προβλήματα του ὡς ὑποστάσεις αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ. Καὶ τοῦ μὲν
μαθηματικῆς τὰ σφάλματα δὲν ἔχουσι πρακτικὰς συνετελείας, ἀλλὰ
τὰ σφάλματα τοῦ συστηματικῶς ὀλοφρονούντος παραλόγουσι τὸ σθένος
τῆς ζωῆς καὶ καταστρέφουσι τὸ κάλλος τῆς — Hazley.

ΠΡΟΦΗΤΑΙ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΣΜΟΥ. ΕΜΠΕΔΟΚΛΗΣ.

Πρὶν ἢ τὸ ἑλληνικὸν πνεῦμα εὕρῃ τὴν ἐστίαν του ἐν Ἀθήναις προηγήθη ἐποχὴ ποιητικῆς τιμῆς φιλοσοφίας ἧς τελευταῖος διερμηνεὺς ἦτο ὁ Ἐμπεδοκλῆς γεννηθεὶς ἐν Ἀκράγαντι τῆς Σικελίας πρὸ εἰκοσιτεσσάρων αἰῶνων. Ἐπῆρξεν ὁ σοφώτερος τῶν Ἑλλήνων τῆς γενεᾶς του καὶ ἀφιέρωσε τὸν βίον του εἰς τὴν ἔρευναν τῶν νόμων τοῦ βίου. Πάντα τὰ διανοητικά, κοινωνικά, καὶ ἠθικά προβλήματα ἄτινα ἐπέβησαν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ὁ Ἐμπεδοκλῆς ἐπεζήτησε νὰ λύσῃ πραγματευόμενος αὐτὰ ἀπὸ ὑπερτέρας περιωπῆς. Παρέστη δὲ ἐνώπιον τοῦ ἑλληνικοῦ γένους ὡς οὐδὲν ἦττον ἢ Μεσσίας, καὶ διὰ τῶν ποιημάτων του, ἄτινα ἀνεγινώσκοντο δημοσίᾳ εἰς τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας μετὰ τῶν τοῦ Ὀμήρου καὶ Ἡσιόδου, ἐξώτρυνεν αὐτὸ νὰ ἐξοβελίσῃ ἀπὸ τὴν ψυχὴν του πᾶν ἔχθος φιληδονίας καὶ καθαρῆν ἱκανῶς ὥστε νὰ ἐγκαίνισῃ ἐπὶ τῆς γῆς τὴν βασιλείαν τῆς ἀγνότητος καὶ τῆς ἀγάπης. Δὲν ἦτο μόνον σοφός, ποιητής, ἰατρός καὶ ἐρευνητής, ἀλλὰ καὶ δραστήριος κήρυξ τῶν ἀρχῶν τοῦ ἀνθρωπισμοῦ, ἄσπονδος ἐχθρὸς πάσης τυραννικῆς ἐνεργείας καὶ ἐν ἐπιγνώσει ἀρωγὸς τῆς ἀναπτύξεως τοῦ ἀνθρωπίνου χαρακτήρος. Ἐμερίμνα καὶ εἰργάζετο ὑπὲρ τοῦ καλοῦ τῆς πατρίδος του ἀλλὰ δὲν ἦτο πολιτευόμενος. Ἐτύρβαζε πῶς νὰ παραγάγῃ καρπούς· ὅταν δὲ οἱ συμπολίται του τὸν ἰκέτευσαν νὰ δεχθῆ βασιλικὸν στέμμα αὐτὸς ἀνευδότης ἠρνήθη, εἴτε ἐκ περιφρονήσεως πρὸς τοιαύτην τιμὴν, εἴτε προτιμῶν νὰ ἐξακολουθήσῃ ἀδιαταράκτως τὸ ἀνθρωπιστικὸν κήρυγμά του. Ἐγίνωσκεν ὅτι εἶχε μεγάλην ἀποστολὴν ἐν τῷ κόσμῳ καὶ ἐπεμελήθη νέος ἔτι ὄν νὰ γυμνάσῃ ἑαυτὸν προσηκόντως ὅπως ἀνταποκριθῆ εἰς τὴν ἀποστολὴν του ἐπαρκῶς. Ἐπὶ μυριάδων ἐπιστεύετο ὡς θεός, ὁ ἴδιος δὲ λέγει ὅτι διὰ μακρᾶς ἐμμονῆς εἰς τὸ ἀπαιτούμενον σύστημα βίου ἔγνω πῶς νὰ ἀρθῆ ὑπεράνω τῆς φθορᾶς καὶ δὲν ἐπέειγετο ἐντεῦθεν νὰ διαψεύσῃ τὰς περὶ θεότητος αὐτοῦ ἐπικρατούσας ιδέας. Χιλιάδες, ἀνθρώπων ἠκολούθουν αὐτὸν ὅπου μετέβαινε ἄλλοι διαπυθανόμενοι περὶ τῆς εὐθείας ὁδοῦ ἐν τῷ βίῳ, ἄλλοι δὲ ἰκετεύοντες αὐτὸν νὰ τοὺς ἀπαλλάξῃ τῶν μαστιζουσῶν αὐτοὺς νόσων. Οἱ Ἕλληνες τοῦ πέμπτου π.Χ. αἰῶνος ἐνεφοροῦντο σφόδρα τῆς ἐντυπώσεως ὅτι μεταξὺ οὐρανοῦ καὶ γῆς δὲν ὑπάρχει πρᾶγματι μεγάλη ἀπόστασις καὶ ὁ κόσμος τότε δὲν ἐξενίζετο διὰ τὴν ἀξίωσιν ὑπερφυοῦς ἀνθρώπου οἷος ὁ Ἐμπεδοκλῆς νὰ θεωρηθῆ ὡς θεός. Ὁ Ἐμπεδοκλῆς ὄχι μόνον συνετέλεσεν ἀναμφισβήτητα θαύματα ἰάσεων, ἀλλὰ καὶ πόρους ἐθνικοῦ πλοῦτος ἀνέωξεν, ἔτι δὲ ἐπενόησε μέσον προστασίας τῆς πατρίδος του κατὰ τῶν καταστρεπτικῶν ἀνέμων, ἐξ οὗ καὶ ἀπεκλήθη κωλυσανέμας. Ἄλλοτε ἔσωσεν αὐτὴν ἀπὸ τῆς ἐπιβουλῆς τῶν ἀριστοκρατῶν, οἵτινες ἐπειράθησαν

کیمی برکی باقار قیامت الدن قویار

νὰ τὴν ὑποδουλώσωσιν. Ἐπι πλέον ἀπήλλαξε τοὺς Σελινουντίους ἀπὸ φοβερᾶς πανώλους. Μέγας αὐτοῦ πόθος ἦτο νὰ θεμελιώσῃ Πυθαγορικὴν Συμπολιτείαν καὶ λέγεται ὅτι μέλος ὢν τῆς περιφήμου Ἑταιρίας τοῦ Πυθαγόρα ἀπεβλήθη αὐτῆς διότι ἔτενε νὰ διδάσκη δημοσίᾳ τὰ ἀπόρρητά της. Διαπρεπὴς Ἄγγλος κριτικὸς παραβάλλει τὸν Ἐμπεδοκλῆ πρὸς τὸν Σέλλεϋ ὅσον ἀφορᾷ τὸ εἶδος τῆς φαντασίας καὶ τῆς ἐκφράσεως. Οἱ δύο οὗτοι ποιηταί, λέγει, ὁ Ἕλλην καὶ ὁ Ἄγγλος, συναντῶνται εἰς πολλὰ σημεῖα καίπερ ἀπέχοντες ἀλλήλων κατὰ εἰκοστρεῖς αἰῶνας. Ἀμφότεροι πιστεύουσιν ἀκραδάντως ὅτι ὑπάρχει Ψυχὴ τῆς Φύσεως, παγκόσμιος καὶ εὐμενὴς ἁμφότεροι μυσάττονται τὴν κρεοφαγίαν ἁμφότεροι ἀγαπῶσι σφόδρα πᾶν ὅ,τι ἀθῶον κινεῖται ἢ φύεται ἐπὶ τοῦ προσώπου τῆς Γῆς.

ΑΙ ΦΥΛΑΚΑΙ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ.

Τὸ τριμηναῖον περιοδικὸν τοῦ Λονδίνου The Human Review δημοσιεύει ἄρθρον περὶ τοῦ βίου ἐν μᾶ τῶν ἐλληνικῶν φυλακῶν ἢν ὁ ἀρθρογράφος, κ. Innes, ἐπεσκέφθη τῷ 1898. "Ἐἶνε, λέγει, πάντοτε πολὺ δύσκολον νὰ μάθῃ τὴν ἀλήθειαν ὁ ἐπισκεπτόμενος φυλακὴν, ἀλλ' ἢ ἐντύπωσις ἐκ τῆς ἐπισκέψεώς μου εἰς τὴν ἀθηναϊκὴν φυλακὴν εἶνε εὐνοϊκὴ. Ἀληθῶς, γνωρίζων κάλλιστα τί δύναται νὰ συγκαλύψουν οἱ ὑψηλοὶ τοῖχοι καὶ πόσον οἰκτρὰ εἶνε τὰ χρονικὰ τῶν ἀγγλικῶν φυλακῶν κατὰ τὴν τελευταίαν πεντηκονταετίαν, ἡσθάνθην ἀνακούφισιν ὅταν εὗρον τὴν ἀπροσδόκητον ἀποκάλυψιν ἐλληνικῆς φυλακῆς μὴ παρέχουσάν τι τὸ φρικτὸν ἢ ἀπάνθρωπον" Ἀφηγούμενος τὰς ἐντυπώσεις του λεπτομερέστερον λέγει: "Παρὰ τὸ μεγαλοπρεπέστερον τῶν ἐπὶ γῆς ἔρειπίων τὸ στέφον τὸν ἄμωμον τῆς Ἀκροπόλεως λόφον ὑψοῦται ὀγκῶδες κυκλοτερές οἰκοδόμημα, κιτρινωπὸν, περιστοιχούμενον ὑπὸ ὑψηλοτάτου τείχους μετὰ πυργίσκων ἐπὶ τῆς κορυφῆς. Ψυχρὰν τινα χειμερινὴν ἡμέραν ἰδὼν αὐτὸ ἀντελήφθην ἀμέσως ὅτι ἦτο φυλακὴ καὶ ἀπεφάσισα νὰ ἐρευνήσω τὸ ἐσωτερικὸν της. Ἐλλην στρατιώτης, κομίζων μέγα φαῖον κλινοσκέπασμα καὶ διάφορα ἄλλα πράγματα, διευθύνετο πρὸς τὸ ὀγκῶδες κτίριον τὴν στιγμήν ἐκείνην. Ἐκλαβὼν αὐτὸν ὡς δεσμοφύλακα ἐβάδισα μετ' αὐτοῦ καὶ ἀπεπειράθην συνδιάλαξιν εἰς τέσσαρας τοῦλάχιστον γλώσσας, ἀλλ' εἰς μᾶτην. Φθίσας εἰς τὴν εἴσοδον, ἐπέδειξα τὰ πιστοποιητικά μου καὶ διὰ νευμάτων ἐρωτηθεὶς διεβεβαίωσα ὅτι δὲν ἔφερον ὄπλα. Ἐντυχῶς μετεκλήθη κύριός τις ὁμιλῶν γαλλιστὶ καὶ τῇ βοήθειᾳ αὐτοῦ, ὃν ἀποκαλῶ Βιργίλιον διότι δὲν ἔμαθον τὸ ὄνομά του, εἰσεχώρησα πανταχοῦ. Ὁ Βιργίλιος ἦτο ὑψηλὸς ἀνὴρ φέρων μακρὸν πώγωνα καὶ καπνίζων διαρκῶς. Μὲ ὠδήγησε κατ' ἀρχὰς εἰς ὑψηλὸν τινα διάδρομον χαρακτηριζόμενον ἀπὸ

τὰς συνήθεις σειρὰς τῶν βαρειῶν θυρῶν ἐκ ξύλου τριῶν δακτύλων πάχους. Ἐκάστη θύρα ἔχει μέγαν μοχλὸν ἔξωθεν καὶ κατοπτρευτικὴν ὄπην ὀλίγον ἀρχέτυπον. Ὁ διάδρομος εἶνε μακρὸς καὶ ὄχι πολὺ καθαρὸς, ἀλλ' εὐάερος καίπερ κονιορτοστιβῆς. Μία θύρα ἀνεώχθη καὶ εὐρέθημεν ἐντὸς πολυασχόλου ἐργαστηρίου. Οἱ κατάδικοι ἔφερον τὰς ἰδίας ἐαυτῶν ἐνδυμασίας καὶ συνδιελέγοντο φιλικῶς ἐνῶ εἰργάζοντο κατασκευάζοντες διάφορα ἀντικείμενα, ράβδους, καπνοσύριγγας, καθίσματα, φορέματα, σάνδαλα, κοσμήματα, μουσικὰ ὄργανα. Ζωὴ καὶ ὑγεία καὶ χρήσιμος παραγωγή ἐφαίνετο τὸ σύνθημα τοῦ βίου των. Ἐτερόν τι ὁμως διαμέρισμα τῆς φυλακῆς δὲν μοι ἔκαμε τὴν αὐτὴν εὐάεστον ἐντύπωσιν. Ἄλλ' ἐκεῖ, ὁ Βιργίλιος μοι εἶπε, διαιωτῶνται οἱ χεῖριστοι ἐγκληματῖαι. Ἐντούτοις δὲν εἶνε ἀπομεμονωμένοι, ἀλλὰ βιοῦσιν ἀνὰ τρεῖς καὶ ἀνὰ ἕνδεκα. Τινὲς ἐκοιμῶντο ὅταν εἰσῆλθον, ἄλλοι δὲ ἔπαιζον πεσσοῦς. Ποιὰ τις νέκρωσις διαθέει τὴν ἀτμοσφαῖραν τοῦ διαμερίσματος, τούτου ἀλλ' οἱ κατάδικοι διώγουσι πολὺ καλῆτερα τῶν ἐν Ἀγγλίᾳ βαρυποινιτῶν ἀφοῦ χαίρουσι τὴν παραμυθίαν τῆς ἀμοιβαίας συναναστροφῆς, οὔτε ἀντελήφθην ἴχνος φόβου ἐν ταῖς φυσιογνωμίαις των. Πρὸ κατοπτρευτικῆς τιμος ὄπης ἔστημεν καὶ ὁ Βιργίλιος ἀνεφώνησεν ἐν ὄνομα. Μορφὴ ἀνδρὸς τριακονταπενταετοῦς περίπου ἐνεφανίσθη, ἔχουσα ἔκφρασιν ἀποφασιστικὴν, ἀλλ' οὐδαμῶς ἀπεχθῆ οὐδὲ χυδαίαν. Ἐντούτοις ἦτο ἐπίφοβος καὶ περιβόητος ληστής, ὡς μοι εἶπον, καὶ ἐκρατοῦντο ἄλλοι πενήκοντα ὡς αὐτὸν ἐν τῇ αὐτῇ φυλακῇ. Ὁ ληστής ἐμειδίασε διότι οὔτε ἐγὼ ἐνόουν τὰ ἐλληνικά του, οὔτε αὐτὸς τὰ ἐλληνικά μου, καὶ ἀφοῦ ὁ Βιργίλιος ἔθιξε τὴν παρείαν του διὰ θωπείας χαρακτηριστικῶς μεσημβρινῆς ἀπήλθομεν. Εἶτα εἰσῆλθομεν εἰς μέρος ἐνθα εἶδον τὴν μόνην ἐν τῇ φυλακῇ ταύτῃ τραγικὴν κατάστασιν. Εἰδικῶς μοι ὑπεδείχθη μία θύρα ἐφ' ἧς ἀντελήφθην σημεῖα βίας ἔξωθεν "Ἐκεῖ, μοι εἶπεν ὁ ὀδηγός μου, συνέβη ἀνταρσία. Πρὸ μηνὸς τρεῖς κατάδικοι ἔσκαψαν σύριγγα ὑπὸ τὸ ἔδαφος καὶ ἐπειράθησαν νὰ δραπετεύσωσιν. Ἀλλὰ τοὺς ἀνεκαλύψαμεν ἐγκαίρως. Ὁχύρωσαν τὰς θύρας, τοὺς ἐνικήσαμεν ὁμως καίπερ ἀνθισταμένους μέχρις ἀπογνώσεως." Ταῦτα εἰπὼν ὁ Βιργίλιος μοι ἔδειξεν ἀπαισίαν ὄπην ἀνοιχθείσαν διὰ τοῦ ὀγκῶδους ξύλου τῆς θύρας, ἔργον σφαίρας πυροβόλου. "Ἐπολέμησαν καρτερικῶς, ἀλλὰ καὶ οἱ τρεῖς ἐφονεύθησαν. Ἐγὼ ὁ ἴδιος ἐφόνευσά ἕνα ἐξ αὐτῶν"! Καὶ ἐτόνισε τὴν τελευταίαν ταύτην φράσιν μετὰ τὴν μετριόφρονα ὑπερηφάνειαν παιδὸς ἄρτι φονεύσαντος διαβατικὸν κόνικλον. Ζοφερὰ βεβαίως ἢ κατασταλτικὴ αὕτη μέθοδος, ἀλλὰ δὲν ἐλησμόνουσιν ὅτι μόλις πρὸ ἐνὸς ἔτους εἰς κατάδικος ἐν τῇ φυλακῇ τοῦ Dartmoor ἔπεσε νεκρὸς ὑπὸ τὸ πῦρ τοῦ φρουροῦ πειραθεὶς νὰ δραπετεύσῃ ἀπὸ βίου πολὺ χειρότερον. Ἐν ἀμφοτέραις ταῖς περι-

πτώσεσι φυσικὸν εἶνε νὰ περιμένη τις βίαια μέτρα κατὰ καταδίκων ἐξανισταμένων. Πιθανὸν ὅμως εἶνε ὅτι ἡ πραγματικὴ αἰτία τοῦ κακοῦ νὰ εὑρίσκειται ἐν ταῖς συνθήκαις ταῖς δημιουργηθείσαις πρὸ τῆς ἀνταρσίας. Μετὰ τοῦτο ὁ Βιργίλιος εἶπεν ὅτι ἐμελλε νὰ μὲ ὀδηγήσῃ εἰς τὸ μέρος τῶν ἀπομεμονωμένων, ὡς ἀπεκάλει αὐτό. Ἐφρικίαισα ἀκούσας τοῦτο, ἀλλ' ἠκολούθησα. Ἠλθομεν εἰς σειρὰν μικροτέρων, ἀλλ' ἐνταυτῷ πολὺ ὑψηρεφῶν δωματίων. Ἐξεπλάγην ὅμως εὐαρέστως ἰδὼν ὅτι οἱ κρατούμενοι δὲν ἦσαν ἀπομεμονωμένοι διότι τοὺς εὗρον ἐν γένει ἀνὰ δύο καὶ εἰς τρεῖς ἐπὶ τὸ αὐτό. Πάντα τὰ δωμάτια ἦσαν στερεῶς κλειδωμένα, καὶ τοῦτο ὡς φαίνεται ἀποκαλεῖται ἀπομόνωσις, ἀλλ' ἐν δωμάτιον ἐξ αὐτῶν εἶχεν ἀνοικτὴν τὴν θύραν διότι ὁ ἐν αὐτῷ κρατούμενος ἦτο ἀριστος τὴν διαγωγὴν καὶ τὴν διάθεσιν καὶ ἐμελλε ν' ἀπαλλαχθῆ τοῦ ὑπολοίπου τῆς ποιηῆς διὰ τοῦτο. Ἦτο γλυκὺς τὴν ὄψιν μέσης ἡλικίας ἀνὴρ. Ἐκάθητο παρὰ τράπεζαν ἐργαζόμενος καὶ καπνίζων εἶχε δὲ σιγαρέτον ἐπὶ τοῦ ὠτὸς δίκην πέννας. Ἀνὰ χεῖρας ἐκράτει μικροσκοπικὴν εἰκόνα νεανίου θαυμασίως ἐπεξεργασμένην. Ἡ εἰκὼν ἦτο ὁμοίωμα ἀγίου ὅπερ ὁ κατάδικος ἀκριβῶς τότε ἐπεράτου. Εἰκόνας ἀγίων εὑρίσκει τις εἰς ὅλας τὰς ἑλληνικὰς ἐκκλησίας, ἀλλ' ἡ ὑπὸ τοῦ καταδίκου αὐτοῦ γραφεῖσα ἦτο ἀληθὲς ἀριστοῦργημα. Ἐνῶ ἐθαύμαζον τὴν εἰκόνα τοῦ ἀγίου τὸ βλέμμα μου ἔπεσε ἐπὶ τῶν γονάτων τοῦ ζωγράφου ἔνθα ἐκάθευδε ὠραία κιτρίνη γαλῆ, μεγαλόσωμος καὶ προφανῶς εὐτυχῆς. Παρὰ τὸν δεξιὸν του πόδα ἄλλη γαλῆ, ὅχι τόσο ὠραία, ἀνεπαύετο ὅχι ὀλιγώτερον εὐχαριστημένη καὶ ἀκίνητος. Ἦτο συγκινητικὴ ἡ ἐνώπιον μου σκηνή. Ὁ πτωχὸς αὐτὸς καλλιτέχνης, ὁ κακοῦργος, μὲ τὸν ἔρωτά του πρὸς τὰ ζῶα του καὶ πρὸς τὰ ἰδεώδη του, εἰς δωμάτιον ἀπομονώσεως, καὶ ἡ θύρα ἀνοικτή. Δὲν θὰ τὸ λησμονήσω ποτὲ αὐτὸ τὸ θέαμα. Καὶ οὕτω ἀπήλθομεν καὶ ἀπὸ αὐτὸ τὸ τραγικὸν διαμέρισμα ἀφοῦ πρότερον παρουσιάσθη ἐἰς τὸν διευθυντήν. “Ἐπιτρέψατέ μοι νὰ σὰς συγχαρῶ εὐλικρινῶς, τῷ εἶπον, διὰ τὴν κατάστασιν τῆς φυλακῆς σας. Ἐξ ὅσων βλέπω εἰσθε ἀνθρωπικώτεροι εἰς τοὺς καταδίκους σας παρ' ὅσον ἡμεῖς ἐν Ἀγγλίᾳ. Ὁ Βιργίλιος διερμήνευσε τοὺς λόγους μου, καὶ ὁ διευθυντὴς ἐμειδίασε καὶ ὑπεκλίθη. Αἱ μεγάλαι πύλαι ἀνεώχθησαν ἡμῖν καὶ ἐξελθὼν εὐρέθη ἐἰς τὸ ἠλιόφως, εἰς τὸν κοινορτόν, εἰς τὸν ψυχρὸν ἀνεμον καὶ ἐπὶ τῆς ἀγούσης εἰς Πειραιᾶ ἔνθα μὲ ἀνέμενε ἡ θαλαμηγός μου. Ἐπανήλθον ἐν μέσῳ φίλων καὶ παιδρῶν σκηνῶν, ἀλλ' οἱ κατάδικοι τῶν Ἀθηνῶν μένουσιν ἐκεῖ εἰς τὸ ὀγκῶδες λίθινον στενὸν περίκλεισμά των. Τὸ ἔαρ θὰ ἔλθῃ μὲ τὰς ἀναρίθμους μυριάδας τῶν φύλλων του (τῶν μικρῶν αὐτῶν περιειλυγμένων πρασίλων ἐπιστολῶν, μηνυμάτων ἐλπίδος ἀπὸ τὴν κεικρυμένην, ἀλλὰ τὰ πάντα διαθέουσιν χεῖρα τῆς Φύσεως).

Οἱ κατάδικοι ὅμως δὲν θὰ τὰ ἴδωσι. Καὶ ἀφοῦ δεκαετία παρέλθη, καὶ πολλοὶ ἀναγινώσκοντες τὰς στήλας ταύτας θὰ ἀναλογίζονται δεκαετῆ χρονικὰ ἐργασίας, προόδου, εὐδοκιμήσεως, ἐνῶ ἄλλοι θὰ ἔχωσιν ἐγκαταλείψει τὴν μικρὰν, στενὴν κοιλάδα τοῦ κόσμου τούτου, οὐκ ὀλίγοι τῶν καταδίκων ἐκείνων θὰ εὑρίσκονται ἀκόμη ἐκεῖ ὑπὸ μοχλοῦς καὶ κλείθρα ἀκριβῶς ὡς τοὺς ἀφήκα. Ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἡ ἐπιστήμη δεικνύει ἡμῖν πόσον ἡ ἐγκληματικότης ἐξαρτᾶται ἐκ νοσηρᾶς νευροκατασκευῆς, καὶ καθ' ὅσον ἡ κοινωνιολογία καθιστᾶ ἐναργέστερον ὅτι αἱ πλημμελεῖς συνθήκαι παράγουσιν ἀναποδράστως τὰ ἐγκλήματα, αἰσθάνεται τις ὅτι ὅχι τόσο ἡ ἔμφυτος ἡμῶν ἀξία ὅσον αἱ εὐνοϊκαὶ συνθήκαι ὑφ' ἃς ἐγεννήθημεν καὶ ἀνετράφημεν διεφύλαξαν ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ βίου τῶν φυλακῶν.” Ὅσον ἀφορᾶ ἄλλας λεπτομερείας τοῦ βίου τῶν ἑλληνικῶν φυλακῶν, ὁ κ. Ives ἀντελήφθη ὅτι ὁ χώρος ὁ δι' αὐτὰς διατεθειμένος εἶνε πολὺ μικρὸς καὶ ὅτι ὁ ἥλιος οὐδέποτε βλέπει τὸ ἐσωτερικὸν των. Ἀτμοσφαῖρα τις νεκρώσεως καὶ σήψεως χαρακτηρίζει αὐτὸ ἥτις δὲν δύναται νὰ παραγάγῃ τι καλόν. Περὶ τῆς τροφῆς δὲν δύναμαι, λέγει, νὰ ὀμιλήσω μετὰ βεβαιότητος ἀλλὰ μὲ πληροφοροῦν ὅτι ὅπως τρέφονται οἱ στρατιῶται τρέφονται καὶ οἱ κατάδικοι—τρώγουσι δηλαδὴ κρέας τρεῖς τῆς ἐβδομάδος. Μοὶ ἐφάνησαν ὑγιεῖς ἀλλὰ τίς οἶδε. Ἐξεπλάγην παρατηρήσας παντελῆ ἔλλειψιν στολῆς τοῦ προσωπικοῦ καὶ διακριτικῆς ἐνδυμασίας τῶν καταδίκων. Ἀληθῶς, ἐὰν ἔλειπον αἱ ἀνὰ χεῖρας κλείδες καὶ οἱ ἐπὶ κεφαλῆς πῖλοι δὲν θὰ ἠδυνάμην νὰ διακρίνω μεταξὺ φυλακῶν καὶ φυλαττομένων. Ἡμεῖς ἐν Ἀγγλίᾳ κρίνομεν τὴν διακριτικὴν περιβολὴν ἀναγκαίαν. Ἀναμφιβόλως ἡ ἐπίσημος στολή (ὅσῳ ἀναγκαία καὶ ἂν εἶνε) δύναται νὰ καλύψῃ καὶ δὴ νὰ προκαλέσῃ πλῆθος ἀνομιῶν. Διοικηταὶ καὶ ἐπιθεωρηταὶ φυλακῶν βεβαιοῦσιν ὅτι οἱ δεσμοφύλακες καθίστανται τυραννικοὶ καὶ σκληροὶ—ἀπεκδύονται τὴν ἀνθρωπίνην καὶ οἰκογενειακὴν αὐτῶν φύσιν εὐθὺς ὡς ἐνδυθῶσι τὴν στολήν. Πιθανὸν ἡ ὑπηρεσία νὰ εὑρίσκῃ τὴν στολήν τῶν λειτουργῶν τῆς συμφέρουσαν, ἀλλ' ὡς πρὸς τὴν διακριτικὴν ἐνδυμασίαν τῶν καταδίκων οὐδεμία ἀμφιβολία ὑπάρχει ὅτι ἡ ἔξανδραποδιστικὴ ἐπιρροή τῆς καταστρέφει πάντα αὐτοσεβασμόν.” Ὁ Ἀγγλος ἐρευνητὴς δὲν ἔμαθε βεβαίως τὴν πᾶσαν ἀλήθειαν—θὰ ἦτο δὲ λίαν ἐπωφελεῖς ἐὰν ἡ πᾶσα ἀλήθεια περὶ τῶν ἑλληνικῶν φυλακῶν ἐγένετο γνωστὴ δι' ὅλου τοῦ παγκοσμίου τύπου—ἀλλ' ἡ ἄνωθι εἰκὼν ἐν τῇ παθητικῇ αὐτῆς ἀπλότητι δεικνύει τὸ τραγικῶς ἀπημέλητον τῶν ἐν Ἑλλάδι πραγμάτων καὶ κινεῖ εἰς δάκρυα περισσότερον ἢ ἐὰν ὁ ἀρθρογράφος ἐμαρτύρῃ τὴν ζοφερὰν ἀλήθειαν ἥτις δὲν τῷ ἀπεκαλύφθη. Ἡ πεποίθησίς μου, μολαπαύτα, εἶνε ὅτι ὁ Ἀνθρωπισμὸς προώρισταὶ νὰ θριαμβεύσῃ καὶ εὐτυχεῖς ἐκείνοι οἵτινες καθ'

οιουνδήποτε τρόπον συντελοῦσιν εἰς τὸν θρίαμβον τοῦτον ἐν ἐπιγνώσει. Ἡ Ἀνθρωπότης σύμπασα, ὅπως ἕκαστον ἔθνος, ὅπως ἕκαστον ἄτομον, μέλλει νὰ νικήσῃ τὸ σκότος ἀφοῦ πρῶτον πλαυηθῆ ἐν αὐτῷ ἄρκετὰ ὥστε νὰ πεισθῆ ὅτι ἀξίζει καὶ ἐπέγει νὰ ἐξέλθῃ αὐτοῦ ἅπαξ διὰ παντός. Παρὰ πάντα τὰ ἔκρυθμα καὶ τὰ δεινὰ καὶ τὰ σφάλματα, ἀκαταμάχητος ἀπομένει ἡ ἀλήθεια ὅτι τὸ κακὸν ἐν τῷ κόσμῳ δὲν ἔχει ἢ παροδικὴν ὑπαρξίν.

ΤΑ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΕΘΝΟΣ.

Ὁ αἰσθανόμενος τὴν εὐθύνην ἢ ἕκαστος ἡμῶν ἔχει διὰ τὴν εὐημερίαν τοῦ Γένους καλεῖται νὰ παρακολουθήσῃ πάσας τὰς περιπετείας εἰς ἃς ὑπόκειται ἡ ἀνθρωπότης, πάσχουσα ἢ παλαίουσα· καὶ ἐνῶ εἶνε οὐσιώδεις νὰ ἐρευνῶνται αἱ θεμελιώδεις καὶ βαθεῖαι ρίζαι τῶν πραγμάτων, ταῦτοχρόνως εἶνε ἐπέμῳ νὰ προσάγεται πᾶν δυνατὸν βάλσαμον μετὰ τὴν πρόθεσιν ὄχι μόνον νὰ ἐπουλώσῃ στιγμιαίως ἀλλὰ καὶ νὰ στρέφῃ ὀριστικῶς τὸν ροῦν τῆς ἀνεξίξεως ἐπὶ τὰ κρείσσω. Πᾶν ὅ,τι ὑπάρχει ἐπιδέχεται βελτίωσιν. Τὸ ἀξίωμα τοῦτο ἐνέπνευσε παμμεγίστας μεταβολὰς εἰς τοὺς θεσμοὺς τῶν κοινωνιῶν ἀφ' ὅτου ὁ Ροῦσκιν τὸ ἐβροντοφώνησε. Ἡ λειτουργία τῶν νοσοκομείων, ἡ σύστασις των, ὁ σκοπὸς των, τὸ πνεῦμα των εἶνε θέματα ὑπερτάτης ἐθνικῆς σημασίας, καὶ τὸ φῶς τῆς ἐρεύνης κατὰ τὰ τελευταῖα τεσσαράκοντα ἔτη ἔχει διαλύσει πολλὰ σκότη ἐπιπροσθήσαντα ἐπὶ μακρὸν εἰς τὴν βελτίωσιν τοῦ θεσμοῦ. Ἐν Γερμανίᾳ ἰδίως, ἡ ἰδέα τῆς νοσηλείας τῶν πολιτῶν ἤρθη εἰς εὐγενέστερον ἐπίπεδον καὶ ἐπικρατεῖ ὁσημέραι ἢ ἀντίληψις ὅτι ἡ περίθαλψις τῆς πασχούσης ἀνθρωπότητος δὲν εἶνε ἔργον ἰδιωτικῆς εὐσπλαγχνίας, ἀλλὰ καθήκον ὑπέρτατον τοῦ ἔθνους ἐκτελεστῆον διὰ τῆς ἐπισήμου αὐτοῦ χειρός. Ἐπὶ ἤρξεν ἐποχὴ καθ' ἣν καὶ ἡ ἐκπαίδευσις τῶν πολιτῶν ἐθεωρεῖτο ἔργον ἰδιωτικῆς ἐλεημοσύνης, ἀλλὰ σήμερον ἡ ἀνατροφή τοῦ ἔθνους ἀνεγνωρίσθη ὡς ζωτικὸν δημόσιον συμφέρον. Τὴν αὐτὴν ἀνελλιξὶν διατρέχουσιν ἀκριβῶς τὰ ἀφορῶντα τὴν μέριμναν τῶν προσερχομένων εἰς τὰ νοσοκομεία. Ἐπαινος ὅπωςδήποτε ὀφείλεται νομίζω τοῖς δωρουμένοις εἰς αὐτὰ ἔστω καὶ μικρὸν μέρος τοῦ πλούτου των. Ἄλλ' ἡ γενναιοφροσύνη αὕτη, ὅτιδήποτε καὶ ἂν ἐμπνέῃ αὐτὴν, δὲν πρέπει νὰ μᾶς ὑπνωτίσῃ διὰ τῆς ἐντυπώσεως ὅτι ἀνευ αὐτῶν ἢ πάσχουσα ἀνθρωπότης θὰ ἔμενεν αἰωνίως πάσχουσα. Ὅπως τὸ ἄτομον τότε μόνον εἶνε ἔμψυχον ὅταν ἔχῃ αὐτοβουλίαν καὶ αὐτενέργειαν οὕτω καὶ τὸ ἔθνος τότε μόνον ζῆ ὅταν ἐπισκευάζῃ τὰς ἰδίας ἑαυτοῦ ζημίας καί, ὅπερ οὐσιωδέστερον, ὅταν προλαμβάνῃ αὐτάς, ὡς αὐτόβουλος καὶ αὐτενεργὸς ἐνότης, ἀφ' ἑαυτοῦ. Τὸ ἐν Ἀγγλίᾳ νοσηλευτικὸν σύστημα εἶνε σχεδὸν ἐξ ὀλοκλήρου ἐξηρητημένον ἀπὸ συνεισφορᾶς τῶν φιλανθρωπῶν

καὶ ἀπὸ κληροδοσίας, ἐλάχιστον δὲ μέρος εὐρίσκειται ὑπὸ τὸν ἔλεγχον τοῦ Κράτους. Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον αἱ διάφοροι ἀγγλικαὶ ἐκκλησίαι, καὶ ἄλλα σωματεῖα ἔχουσιν ὑπὸ τὴν εὐθύνην των τὴν διεύθυνσιν τῶν νοσοκομείων, διεξάγουσι δὲ διηνεκῶς σφοδρὸν συναγωνισμὸν πρὸς ἄγραν συνεισφορῶν καὶ κληροδοτημάτων — συναγωνισμὸν νοσηρὸν ἐξ οὗ πολλὰ ἔκτοπα προέρχονται. Ἐν πάσαις ὁμως ταῖς κυριωτέραις χώραις τῆς Εὐρώπης καὶ ἐν Ἀμερικῇ τὸ σύστημα εἶνε μᾶλλον ὑπὸ δημόσιον ἔλεγχον καὶ εὐθύνην, ἐπίσης δὲ ἐν ταῖς ἀγγλικαῖς ἀποικίαις. Τὸ γιγάντιον νοσοκομεῖον τοῦ Ἀμβούργου εἶνε λίαν ἀξιὸν μελέτης ἐν τῇ συναφείᾳ ταύτῃ, καθόσον ἡ λειτουργία του εἶνε τοιαύτη ὥστε νὰ ἐξοβελίσῃ πᾶσαν ἰδέαν ἐλεημοσύνης ἐν τῇ παροχῇ τῆς περιθάλψεως. Οἱ νοσηλευόμενοι ἐν αὐτῷ πληρόνουσιν ἀναλόγως τῶν δυνάμεων των, τυγχάνουσι δὲ πάσης τιμῆς καὶ περιποιήσεως ἀδιακρίτως τοῦ ποσοῦ τῆς πληρωμῆς. Οἱ ὑποκινηταὶ τῆς μεταρρυθμίσεως τοῦ νοσηλευτικοῦ συστήματος τῆς Ἀγγλίας σπουδάζουσιν ἐνδελεχῶς πάντα τὰ συστήματα τῆς ἀλλοδαπῆς καὶ σημειοῦσι τὰ πλεονεκτήματα αὐτῶν, ἐργάζονται δὲ ὀτρηνῶς πρὸς δημιουργίαν νέου δημοσίου συστήματος ὑπερτεροῦντος πάντα τὰ ἄλλα ἐν τῷ κόσμῳ. Ὅ,τι ἰδίως ὑποστηρίζουσι καὶ τουίζουσιν εἶνε τοῦτο: Τὰ νοσοκομεία τοῦ μέλλοντος δὲν πρέπει νὰ εἶνε φιλανθρωπικὰ καταστήματα οὔτε νὰ συντηρῶνται διὰ συνεισφορῶν ἢ κληροδοτημάτων, ἀλλὰ δέον πάντα νὰ διατελώσιν ὑπὸ τὸν ἐθνικὸν ἔλεγχον, νὰ συντηρῶνται διὰ τοῦ ἐθνικοῦ πλούτου καὶ νὰ εἶνε προσιτὰ εἰς πάντας ἀδαπάνως. Ἡ χώρα δέον νὰ καλυφθῇ ὑπὸ συμπλέγματος τοιούτων νοσοκομείων εἰς ἕκαστον τῶν ὁποίων νὰ διατελῇ προσκεκολλημένον πολυάριθμον ἐπιτελεῖον ἰατρῶν καὶ παντὸς εἶδους εἰδικῶν μισθοδοτουμένων ὑπὸ τοῦ κράτους. Ν' ἀποθαρρυνθῇ ἢ ἐξάσκησις τῆς ἰατρικῆς ὑπὸ ἰδιωτῶν, ἐκτὸς μόνον συμβουλευτικῶς διὰ ἐλαφρὰ καὶ παροδικὰ ἐνοχλήματα. Ἡ ὄλη ἐξάσκησις τῆς ἰατρικῆς δέον νὰ γίνεταί δημοσίᾳ ὑπὸ τῶν ὡς εἴρηται ἐπισήμως διοριζομένων εἰς τὰ νοσοκομεία, καὶ πᾶς πολίτης ἔχων ἀνάγκην ἰατρικῆς ἐπιμελείας νὰ δικαιούται νὰ προσέρχεται εἰς οἰουνδήποτε ἐξ αὐτῶν ἀκριβῶς ὡς προσερχόμεθα εἰς ἐν ταχυδρομεῖον διὰ τὰς ἀλληλογραφικὰς χρεῖας μας. Ἡ ὑγεία τοῦ ἔθνους εἶνε μέλημα τοῦ ἔθνους καὶ ζήτημα γενικοῦ συμφέροντος, δὲν πρέπει δὲ νὰ γίνεταί ἀντικείμενον ἰδιωτικῆς φιλανθρωπίας. Τινὲς τῶν ὑποκινητῶν ἐχώρησαν μέχρι τῆς ἀκρότητος ὥστε νὰ ἰσχυρίζωνται ὅτι ἡ πολιτεία κηδομένη τῆς ἀρρενωπότητος τοῦ ἐθνικοῦ πνεύματος ὀφείλει νὰ καταστήσῃ ἐπιλήψιμον πρᾶξιν πᾶσαν δωρεὰν εἰς νοσοκομείον. Πάντα τὰ νοσοκομεία καθιστάμενα οὕτω ἀληθῶς ἐθνικὰ δέον νὰ ὀργανωθῶσιν ὡσανεὶ ἦσαν νοσοκομεία μεταδοτικῶν νοσημάτων, μετὰ τῶν ἐπιτελείων των δὲ ν' ἀπο-

τελώσι κλάδου δημοσίου υπηρεσίας ὑπὸ ἐν κεντρικὸν ὑπουργεῖον ἢ Γραφεῖον, εὐθύνην ἔχου νὰ φροντίζη ὅπως προλαμβάνονται αἱ νόσοι. Εἰς αὐτὸ τὸ ἔργον ἐπομένως θὰ διευθύνῃ τὴν δρᾶσιν του καὶ ἕκαστος ἰατρός ὡς εὐσυνείδητος λειτουργὸς τοῦ ἰατρικοῦ κλάδου. Αἱ τάσεις ἀναμφιβόλως εἶνε ὑπὲρ τῶν ὑποκινητῶν τούτων, διότι ἡ ἐξέλιξις φαίνεται τείνουσα πρὸς ἐξοβελισμόν τῆς φιλανθρωπίας ὑπὸ τὰ συμφέροντα τῆς ὑγείας τοῦ ἔθνους, τόσῳ μᾶλλον καθόσον ἡ φιλανθρωπία πολλάκις ἀγεί· εἰς ἀντίθετα τῆς ἀνθρωπίνης ἀδελφότητος ἀποτελέσματα. Ὁ συναγωνισμὸς μεταξὺ τῶν φιλανθρωπικῶν νοσοκομείων φέρει βαθμηδὸν κατάστασιν πραγμάτων καθ' ἣν πολλὰ ἐξ αὐτῶν ἐν μετὰ τὸ ἄλλο φθίνουσι ἐλλείψει συνεισφορῶν καὶ κληροδοτημάτων. Οἱ ὑποκινηταὶ τοῦ νέου συστήματος ἐργάζονται ὅπως τὰ οὕτω φθίνοντα οἰκονομικῶς νοσοκομεία τοῦ Λονδίνου, μεταβιβάζονται ἡσύχως εἰς τὴν διαχείρισιν τοῦ Δημαρχιακοῦ Συμβουλίου. Σὺν τῷ χρόνῳ τὰ ἐκ τῆς λειτουργίας αὐτῶν εὐνοϊκώτερα ἀποτελέσματα θὰ ἐλαττώσῃ τὴν τάσιν πρὸς συνεισφοράς καὶ κληροδοσίας εἰς τὰ ἄλλα, ἅτινα ἐπὶ τέλος θὰ περιέλθωσι καὶ αὐτὰ ὑπὸ τὸν δημόσιον ἔλεγχον, ἐπιβαλλομένου φόρου τινος ὑγείας ἐπὶ τοῦ εἰσοδήματος καὶ τῶν διαθηκῶν. Ἴσως τοῦτο δὲν εἶνε ἐν ἀρμονίᾳ πρὸς τὰ ἐλατήρια τῶν “εὐεργετῶν” οἵτινες ποιοῦνται τὰς ἐλεημοσύνας χάριν τιμῶν καὶ στεφάνων, ἀλλ' εἶνε ἀναμφιβόλως ἐν ἀρμονίᾳ πρὸς τὰς ἀρχὰς τῆς δικαιοσύνης καὶ τοῦ ἀνθρωπισμοῦ. Μία δὲ οὐγγία δικαιοσύνης καὶ ἀνθρωπισμοῦ εἶνε πολυτιμωτέρα φάλαγγος “εὐεργετῶν.”

Τὸ δημόσιον νοσηλευτικὸν σύστημα πρὸς τοῖς ἄλλοις θὰ ἄρῃ τὸ μέγα δεινὸν τὸ προκύπτον ἐκ τοῦ ζήλου τῶν χειρουργῶν οἵτινες ἐπωφελοῦνται τῆς πτωχείας τῶν νοσηλευομένων ὅπως ἐνεργῶσιν ἐπ' αὐτῶν σκληρότατα πειράματα χάριν πρακτικῆς, καὶ δὴ φήμης καὶ προαγωγῆς. Οἱ χειρουργοὶ αὐτόχρονα ἀξιούσιν ὅτι τὰ νοσοκομεία ὑπάρχουσι πρωτίστως πρὸς τὸν σκοπὸν τούτου, ἀλλ' εὐτυχῶς κατὰ τῆς ἀξιώσεως ταύτης ἀντεπεξέρχονται νικηφόρως αἱ ἐνέργειαι τοῦ Ἀνθρωπικοῦ Συνδέσμου—σωματείου λίαν ἐπιδρῶντος περὶ οὗ ἔγραψέ τινα ἢ ΕΡΕΥΝΑ τοῦ Ἰουλίου. Ὁ ἐξοχος Ἀγγλος ἰατρός σὶρ Γουλιέλμος Πρήστλν γράφων περὶ τῶν ἐγχειρήσεων αἵτινες ἐνεργοῦνται ἐπὶ πασχουσῶν γυναικῶν εἰκονίζει διὰ ζοφερῶν χρωμάτων τὴν νοσηρὰν τάσιν τῶν χειρουργῶν νὰ ἐπινοῶσι παντοειδεῖς θεωρίας τῶν διαταράξεων τοῦ μητρικοῦ συστήματος ὅπως δικαιολογῶσι τὰς φρικτοτάτας τῶν ἐγχειρήσεων. Ἐπὶ μακρὰν σειρὰν ἐτῶν, φερ' εἰπεῖν, ἐκυριάρχει ἡ μανία τῶν χειρουργῶν νὰ ἐκτελῶσι “ὠφορεκτομίαν” καὶ ἐν περιπτώσεσιν ἀκόμη καθ' ἃς ἡ ὠσθήκη ἦτο ὑγιής, ἐπὶ τῇ προλήψει ὅτι εἶδη τινα νευρώσεων θὰ ἐθεραπεύοντο. Ἡ μανία αὕτη ἔπαυσεν ὁμως ἀφ' οὗτου κατεδηλώθη ὅτι ἄλλαι σοβαρώτεραι δια-

ταράξεις τοῦ νευρικοῦ συστήματος, ἀγούσαι εἰς παραφροσύνην, ἐπηκολούθησαν πάσας σχεδὸν τὰς ὠφορεκτομίας. Ἡ κυρία Μόρτεν γράφουσα περὶ τοῦ θέματος τούτου ἐν τῇ Ἐθνικῇ Ἐπιθεωρησεί τοῦ Λονδίνου λέγει: “εἶνε καιρὸς ν' ἀφήσωμεν αἱ γυναῖκες τὸν δισταγμὸν περὶ τὴν χρῆσιν ἰσχυρῶν λέξεων καὶ νὰ χαρακτηρίσωμεν τὴν μανίαν ταύτην τῶν χειρουργῶν διὰ τοῦ ἀληθοῦς ὀνόματός της ὅπερ οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ “μισητεία.”

Ἐν νοσοκομείον τοῦ Λονδίνου καλούμενον “Σαμαρειτικὸν” διεκήρυττε πρό τιων ἐτῶν ὡς ἀνδραγάθημά του ἱκανὸν νὰ ἐλκύσῃ δωρεάς, ὅτι ἐνήργησεν ὠφορεκτομίαν ἐπὶ 1678 γυναικῶν ἀλλὰ δὲν προσέθετεν ὅτι αἱ πλείσται αὐτῶν κατέληξαν εἰς τὸ φρενοκομείον συνεπεία τοῦ ἀνδραγαθήματος. Ὁ δημόσιος ἔλεγχος θὰ καταστήσῃ ἀδύνατα τοιαῦτα σκότια ἔργα, καὶ προσέτι θὰ ἀπαιτῇ ἐπιτελεῖον ἰατρῶν ὅπουδῆποτε νοσηλεύονται γυναῖκες. Ἐτερον ἀγαθὸν τοῦ πεφωτισμένου συστήματος θὰ εἶνε ὅτι τὰ νοσοκομεία θὰ τοποθετηθῶσιν ἐκτὸς τῶν πόλεων, ἀντὶ νὰ συσσωρεύωνται εἰς τὰ κέντρα ἐπὶ τῷ τέλει ὅπως τὰ βλέπη ὁ φιλάνθρωπος κόσμος. Ἐξ Ἀθηνῶν πληροφοροῦμαι ὅτι τὸ νοσοκομείον “Ἐλπίς,” ὅπερ ἀποκαλεῖται “δημοτικὸν” καίτοι ἡ διαχείρισίς του εἶνε ἰδιωτικῆ, μέλλει προσεχῶς νὰ ἐπεκταθῇ ἐγειρομένου ἔξω τῆς πόλεως μεγάλου κτιρίου, χάρις εἰς τὰς κληροδοσίας τοῦ Συγγροῦ. Εὐχῆς ἔργον θὰ ἦτο ἐὰν ἐγίνετο ἀπόπειρα πρὸς πραγμάτωσιν ἔστω καὶ ἐν σμικρᾷ κλίμακι τοῦ ἰδεώδους νοσηλευτικοῦ συστήματος ὑπὲρ οὗ ἐργάζονται τόσῳ διαθέρμως ἐν Ἀγγλίᾳ.

Ο ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΣ ΩΣ ΖΩΣΑ ΙΔΕΑ.

Ὁ ἐμβριθῆς ἐρευνητῆς τῶν ἀρχῶν τοῦ Χριστιανισμοῦ κ. G. R. S. Mead ἐδημοσίευσεν ἄρτι μελέτην περὶ τῆς χριστιανικῆς φιλοσοφίας ἐξόχως διδακτικῆν. Τὴν ἐποχὴν μας χαρακτηρίζει τὸ πνεῦμα τῆς ἀνεξιθρησκείας—ὄχι τῆς ἀνεξιθρησκείας ἐκείνης ἣτις προϋποθέτει ἀδιαφορίαν περὶ τὰ θεία καὶ ἣτις ἐν πολλοῖς ἐχαρακτήριζε τὴν ἐποχὴν τῆς παρελθούσης γενεᾶς, ἀλλὰ τῆς ἀνεξιθρησκείας ἐκείνης ἣτις προέρχεται ἀπὸ τὸ σέβας ὅπερ ἐπιβάλλει ἡμῖν ἡ εἰλικρινῆς ἀφοσίωσις τῶν ὁμοίων μας εἰς ὅ,τι ἀντιλαμβάνονται ὡς λόγον τοῦ Θεοῦ. Κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαετίαν προέκυψε σπουδαιοτάτη ἐρευνητικὴ ἐργασία σκοποῦσα τὴν ἐξακρίβωσιν τῆς οὐσίας ἣτις διαθέει τὰς παντοίας τῶν ἀνθρώπων ἀντιλήψεις περὶ τοῦ θείου, ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ λογικωτάτου ἰσχυρισμοῦ ὅτι ἡ ἐξακρίβωσις τῆς οὐσίας ταύτης ἀγεί ὄχι μόνον εἰς τὴν συναδέλφωσιν τοῦ ἀνθρωπίνου Γένους, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν κατανόησιν τοῦ θείου θελήματος περὶ τῆς παρείας ἡμῶν ἐν τῇ παρούσῃ ὑπάρξει. Ὁ κ. Mead εἶνε εἰς τῶν κορυφαίων σκαπανέων τῆς ἐρευνητικῆς ταύτης ἐργασίας καὶ πᾶν ὅ,τι γράφει

κρίνω ιδιαίζουσας προσοχής ἄξιον. Ὡς λέγει ἐν τῇ εἰρημένη μελέτῃ του, ἣτις φέρεται τὸν τίτλον *The Gospel of the Living Christ*, δὲν ἦλθεν ἀκόμη ὁ καιρὸς καθ' ὃν θὰ εἶνε δυνατὸν ὅλοι νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι “ἅπασαι αἱ μεγάλαί πίστεις ὀφείλουσι τὴν ἐνδοτέραν γένεσίν των εἰς τὴν σύλληψιν καὶ διεξαγωγὴν μεγάλου σχεδίου, ἢ δὲ ἐνδοτέρα ζωὴ πασῶν τῶν θρησκείων τελεῖ ὑπὸ τὴν ἐπαγρύπνησιν καὶ μέριμναν Ἀρωγῶν εἰς ὃν τὴν εὐθύνην ἀνετέθησαν τὰ πνευματικὰ συμφέροντα τοῦ Ἀνθρώπου. Ὁ ὁπαδὸς μίᾳ ὀρισμένης σχολῆς, ἐνὸς ὀρισμένου δόγματος, δὲν δύναται εὐκόλως νὰ συμπεριλάβῃ εἰς τὴν ἀκτίνα τῆς ὁράσεώς του ὀρίζοντα τόσῳ εὐρύν, ἐκτὸς ἐὰν τροποποιήσῃ ριζικῶς τὸν τρόπον καθ' ὃν συνειθίσει παιδιόθεν νὰ σκέπτεται. Συνειθίσας νὰ συγκεντρώῃ ὅλας τὰς ἀντιλήψεις του εἰς μίαν ἀπόψιν μόνον δυσκολεύεται ν' ἀντιληφθῇ καὶ ἄλλας ἀπόψεις. Ἐπάρχει βαθμὸς πνευματικῆς ἀναπτύξεως εἰς ὃν ἐξικνούμενός τις δὲν ἔχει πλέον ἀνάγκην προσηλώσεως εἰς μίαν ἀπόψιν ὡσανεὶ αὕτη ἐξεπροσώπει τὴν πᾶσαν ἀλήθειαν, ἀλλ' ἀποκτᾷ τὴν δύναμιν ν' ἀναγινώσκῃ ἀνεξαρτήτως μορφῶν καὶ ἀπόψεων τὸ μυστηριώδες κείμενον τοῦ Θεοῦ. Κατὰ συνέπειαν ἢ προσοχῇ του δύναται νὰ στραφῇ εἰς ὅλας τὰς μορφὰς καὶ τὰς ἀπόψεις τῆς ἀληθείας μετ' Ἰσοῦ ἐνδιαφέροντος. Καθίσταται ἐφεξῆς καθολικὸς ἐν τῇ ἐρεύνη καὶ πίστει αὐτοῦ. Καθολικὴ Ἐκκλησία ὀρθῶς ἐννοουμένη εἶνε τὸ σύνολον τῶν πιστευόντων ὅτι πᾶσαι αἱ ποικίλαι μορφαὶ καὶ ἀπόψεις τῆς Ἀληθείας, ὡσδηποτε διίστανται κατὰ τὸ φαινόμενον ἀπ' ἀλλήλων, ὡσδηποτε ἀνταγωνιστικαὶ πολλακίς φαίνονται, πράγματι ὁμως ἀποτελοῦσιν ἐπὶ μέρους παραστάσεις τῶν ζωσῶν ἰδεῶν ἃς κρύπτουσι. Δὲν δυνάμεθα ὁμως νὰ ἐλπίσωμεν ὅτι τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα θὰ κατορθώσῃ ταχέως νὰ συναινέσῃ εἰς ἐγκατάλειψιν τῶν μορφῶν καὶ ἀπόψεων εἰς ἃς ἔχει συνειθισθῇ ἀπ' αἰῶνων καὶ ἐφ' ὃν συγκεντρωθὲν ἀνέπτυξεν ἐκλάμπρους φάσεις ὑψηλοῦ ἐνθουσιασμοῦ. Δὲν δύναται ἄλλως εἰμὴ βαθμηδὸν νὰ μάθῃ τὴν φύσιν τοῦ ὑψηλοτέρου ἐνθουσιασμοῦ ὃν ἀφνυπνίζει ἡ Ζωὴ ἢ κρυπτομένη ἐν τοῖς ἐνδον πάσης θρησκείας. Βαθμηδὸν ἢ Ἀνθρωπότης ἐννοεῖ ὅτι ὀπισθεν παντὸς θρησκευτικοῦ συστήματος κρύπτεται τὸ ἰλαρὸν Φῶς τῆς ὀδηγούσης τὸν κόσμον Σοφίας καὶ ὅτι πλανᾶται ὁ φρονῶν ὅτι μία οἰαδήποτε ἐκ τῶν ὑπαρχουσῶν θρησκείων εἶνε κατάλληλος ἢ προωρισμένη νὰ περιλάβῃ τοὺς πάντας ἢ ὅτι οἱ μὴ περιλαμβανόμενοι ἐντὸς αὐτῆς ἀπόλλυνται. Ἡ Δύναμις ἣτις συντελεῖ τὴν βαθμιαίαν ἀνάπτυξιν τοῦ Ἀνθρώπου πράττει τοῦτο διὰ μεθόδου λογικωτάτης. Τί θὰ ἐπραττεν ὁ θέλων νὰ περιθάλλῃ δι' ὑλικῶν τιῶν χρεωδῶν ξένους λαλοῦντας διαφόρους γλώσσας; Βεβαίως θὰ ὀμίλει τὴν ἀρμοδίαν γλώσσαν εἰς ἕκαστον. Δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ συνεννοηθῇ ἐὰν ἐξέλεγε μίαν γλώσσαν ὀμιλῶν

πρὸς πάντας. Οὕτω καὶ ἡ Δύναμις ἣτις ἐργάζεται νὰ περιθάλλῃ τὸ Γένος διὰ πνευματικῶν χρεωδῶν. Ὀμιλεῖ εἰς ἕκαστον ἡμῶν ἀναλόγως τοῦ βαθμοῦ τῆς ἀναπτύξεώς του καὶ χρησιμοποιεῖ καὶ τὰς ὑπαρχούσας θρησκείας ὡσάκις αὐταὶ καθίστανται τελεσφόρα μέσα συνεννοήσεως. Τὸ μέγα πρόβλημα εἶνε ὅχι πῶς νὰ συμπιέσωμεν ὅλας τὰς ἀνθρωπίνας ψυχὰς ἐντὸς μιᾶς οἰασδήποτε θεολογικῆς φόρμας—τοῦτο θὰ ἦτο ἀνίλεως μηχανικὴ ἐνέργεια ἣτις θὰ κατέληγεν εἰς τὸν πολλαπλασιασμόν τῶν ἀτελειῶν αὐτῆς τῆς φόρμας—ἀλλὰ πῶς νὰ εἰσέλθωμεν πάντες εἰς τὴν ζωὴν καὶ τὴν ἀνάπτυξιν. Αἱ μέθοδοι δὲ τῆς ψυχικῆς αὐξήσεως—τῆς εἰσόδου εἰς τὴν ζωὴν—τῆς τελειοποιήσεως τοῦ χαρακτήρος—τῆς σωτηρίας—εἶνε ὅχι μόνον πολυάριθμοι ὅσοι καὶ αἱ ψυχὰι τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ ἐκάστη ψυχὴ δύναται ν' ἀνελιχθῇ κατ' ἀναριθμήτους μορφὰς. Τὸ ἐντεῦθεν πόρισμα εἶνε ὅτι ἐὰν ἐμφορηθῶμεν τοῦ ἐνθουσιασμοῦ περὶ τελειοποιήσεως τῆς ἀνθρωπίνης ἡμῶν φύσεως καὶ ἐμβαθύνωμεν εἰς τοὺς νόμους οὔτινες διέπουσιν αὐτήν, μακρὰν τοῦ νὰ ὑποπέσωμεν εἰς τὴν πλάνην τῆς μισαλλοθρησκείας θ' ἀναγνωρίσωμεν ὅτι πάντα τὰ θρησκευτάματα, ἀκόμη καὶ ἐν τοῖς τύποις των, ὑπηρετοῦσι τὸν μέγαν σκοπὸν τῆς δημιουργίας, ἕκαστον κατὰ τὸν ἴδιον αὐτοῦ τρόπον. Ἀρκεῖ δὲ τις νὰ ἐξελισσεταὶ ὅπως σὺν τῷ χρόνῳ ἀντιληφθῇ ὅτι ἐφεξῆς δύναται νὰ γαλουχηθῇ ἐκ τῆς Ζωῆς ἀνευ τῆς μεσολαβήσεως τοῦ θρησκευτικοῦ συστήματος εἰς ὃ προηγουμένως ἠσθάνετο τὴν ἀνάγκην νὰ καταφεύγῃ καὶ οὐ τὰς ἀτελείας δὲν ἀντελαμβάνετο. Ἀλλὰ θὰ ἦτο ἄσοφον ν' ἀποσπασθῇ τις προῶρος ἀπὸ τὸ σύστημα εἰς ὃ ἀνήκει, διότι ὑπάρχει κίνδυνος ν' ἀποσπασθῇ καὶ τῆς διὰ τοῦ συστήματος ἐπιδιδαστευομένης σταγόνα πρὸς σταγόνα ζωτικότητος. Ὁ σοφὸς γεωργὸς δὲν ἀποσπᾷ τὸ φυτὸν προῶρος ἀπὸ τὸ ἔδαφός του. Πρέπει νὰ ἔλθῃ ὁ ἀρμόδιος καιρὸς. Πρέπει ὁ ἀνήκων εἰς θρησκευτικὸν τι σύστημα νὰ ἐμμεῖνῃ εἰς αὐτὸ πιστῶς καὶ εἰλικρινῶς προσπαθῶν νὰ γαλουχηθῇ ἐξ αὐτοῦ μέχρι οὐ πεισθῇ ὅτι δύναται ν' ἀποσπασθῇ αὐτοῦ ἀνευ κινδύνου. Ἐπάρχει ὁμως ἐν πρόβλημα ἐνώπιον τοῦ συγχρόνου πολιτισμοῦ. Ὁ χριστιανικὸς κόσμος ὡς σύνολον κατῶρθωσε νὰ ἐξελιχθῇ μετ' ἐκτάκτου ταχύτητος ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν ποικίλων δυνάμεων, ἀφ' ὅτου ἡ χριστιανικὴ θρησκεία ἐπισημοποιήθη. Αἰσθάνεται ἐπομένως ὅτι οἱ τύποι ἐν οἷς τὸ χριστιανικὸν πνεῦμα ἐνεκλείσθη εἶνε δυσἄρμοστοι πρὸς τὰς συγχρόνους διανοητικὰς χρείας τοῦ Γένους. Τὸ Γένος, ὡς σύνολον, ἠνδρώθη ἄρκετὰ ὥστε νὰ μὴ δύναται νὰ κάμνῃ τὴν ἀρμοδίαν χρῆσιν τῶν μέσων ἅτινα ἦσαν τελεσφόρα πρὸ τινῶν αἰῶνων. Ἡ ζωὴ θραύει τὰ κελύφη τῆς καὶ ἐκτείνεται. Τὰ δόγματα ἐρευνῶνται ὑπὸ νέον φῶς. Νέοι ὀρισμοὶ διατυπώνονται. Μόλαταῦτα ἀπέχει εἰσέτι ὁ χρόνος καθ' ὃν θὰ εἶνε δυνατὸν νὰ

ἀναδιατυπωθῶσιν ὅλα τὰ δόγματα τοῦ Χριστιανισμοῦ κατὰ τρόπον ὥστε νὰ γίνωσι ἀσπαστὰ ὑπὸ πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν. Τοῦτο ὅμως δὲν εἶνε λυπηρὸν· διότι ὡς ἔχουσι σήμερον τὰ πράγματα, συμφέρεи νὰ βραδύνη ἀκόμη ἢ ἀναδιατύπωσις, ἐπὶ τῷ τέλει ὅπως ἢ ἔνδον τῶν διαφόρων χριστιανικῶν ἐκκλησιῶν ζωὴ συγκεντρώσῃ ὅσῳ τὸ δυνατὸν πλειοτέρας ἰκμάδας. Ἄλλ' ἐν τῇ ποικιλίᾳ ὑπάρχει ἢ ἐνότης καὶ ἂν κατορθώσωμεν νὰ ἐντυπώσωμεν τὴν ἀλήθειαν ταύτην ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων, θὰ ἦτο σφάλμα νὰ δεσμεύσωμεν ἑκατομμύρια χριστιανῶν ἐν νέοις τύποις, οἵτινες ὅσῳ καὶ ἂν ἤρχοντο ἐν ἀρμονίᾳ πρὸς τὸ σύγχρονον πνεῦμα, πάντοτε θὰ παρήγον περιορισμοὺς καὶ διαιρέσεις μεταξὺ τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ τῶν ἄλλων θρησκευτικῶν. Οἱ θρησκευτικοὶ τύποι εἶνε καὶ χρήσιμοι καὶ πολυτίμοι μέχρις οὗ ὁ ἀσπαζόμενος αὐτοὺς ἀνελεχθῆ πνευματικῶς ὑπεράνω αὐτῶν. Μετὰ ταῦτα ὅμως ἐπιπροσθούσιν εἰς τὴν περαιτέρω ἀνέλιξιν. "Ὅσοι ἀναγνωρίζουσι τὴν ἰσχὺν ἣν κέκτηται ἢ θρησκευτικὴ συναίσθησις ἐπὶ τῶν τυχῶν τοῦ Ἀνθρώπου ἐπιποθοῦσι σύστημα θρησκευτικῶν καθολικοῦ χαρακτήρος, μὲ τοὺς ἀρμοδίους τύπους ἔχοντας τὴν τάσιν νὰ συμμορφοῦνται πρὸς τὴν προϊούσαν ἀνέλιξιν τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας. Τὸ στοιχεῖον τοῦ μυστηρίου δὲν δύναται νὰ λείψῃ ἄλλως τὸ σύστημα παύει νὰ εἶνε θρησκευτικόν. "Ἄνευ θρησκευτικοῦ τινος συστήματος κοινωνία δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ, ἀλλ' ἂν τὸ πνεῦμα τοῦ συστήματος δὲν εἶνε ἐν ἀρμονίᾳ πρὸς τὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς, τὰ ἐξ αὐτοῦ ἀποτελέσματα δὲν δύναται νὰ εἶνε φῶς καὶ γνώσις, ἀλλὰ μᾶλλον δεισιδαιμονία καὶ ὀπισθοδρόμησις. Ὁ ἄνθρωπος καθίσταται ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον θρησκός καὶ κατ' ἀνάγκην θὰ ἐπιζητήσῃ νὰ μορφώσῃ θρησκείαν ὄχι μόνον ὑπισχνουμένην παράδεισον, ἀλλὰ καὶ ἐφαρμόζουσαν αὐτὸν ἐνταῦθα. Θρησκεία εἶνε ὁ ὑπέρτατος βαθμὸς τοῦ πρακτικοῦ νοῦ καὶ καθ' ὅσον ὁ ἀνθρώπινος νοῦς γίνεται πρακτικὸς ἀντιλαμβάνεται ὅτι ἢ διαρρύθμισις τοῦ ἀνθρωπίνου βίου ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν κατανόησιν τῶν μυστηρίων τῆς ὑπάρξεως. Εἶνε ὀρθὸς ἐντεῦθεν ὁ ἰσχυρισμὸς τοῦ κ. Mead λέγοντος ὅτι οὔτε τὸ στοιχεῖον τοῦ μυστηρίου δύναται νὰ λείψῃ ἀπὸ τὴν θρησκείαν οὔτε τὸ στοιχεῖον τὸ ἀπορριπτόμενον ὑπὸ ταύτης ἢ ἐκείνης τῆς ἐκκλησίας ὡς ἑτεροδοξία ἢ αἵρεσις. Οὐσία τῆς θρησκείας εἶνε ἢ ἔρευνα καὶ κατὰ συνέπειαν οὐδὲν τῶν θρησκευτικῶν ἄτινα ἐπέδρασαν ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Ἀνθρωπότητος, οὐδεμία τῶν ἀναφυσῶν καὶ ἀκμασῶν αἰρέσεων εἶνε ἀναξία ἐρεύνης, ὄχι χάριν αὐτῆς τῆς δοξασίας καθ' ἑαυτήν, ἀλλὰ χάριν τῆς ἰκανοποιήσεως τοῦ θρησκευτικοῦ ὀρμεμφύτου ὅπερ χαρακτηρίζει τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ἀνεξαρτήτως ἔθνους, γλώσσης, κλίματος ἢ ἐποχῆς. Ἐμπνεόμενος ὑπὸ τῆς ὑγιούς ταύτης ἀρχῆς ὁ κ. Mead συνετέλεσεν ἐσχάτως θαυμάσιον ἔργον. Συνέλεξεν

ἐν τόμῳ "Fragments of a Faith Forgotten" τὰς πακτοίας χριστιανικὰς δοξασίας αἵτινες ὑπὸ τὸ ὄνομα Γνώσις ἐπεκράτουν κατὰ τοὺς τρεῖς πρώτους αἰῶνας. Ἐπραξε δὲ τοῦτο ὄχι ἵνα ἀναβιώσῃ αὐτὰς, ἀλλὰ ἵνα συμβάλῃ εἰς τὴν ἔρευναν τῶν πηγῶν τοῦ Χριστιανισμοῦ. Δὲν ἐνδιαφέρουσιν αἱ δοξασίαι τῶν Γνωστικῶν, ἀλλὰ ἐνδιαφέρει νὰ ἐρευνησωμεν τί οἱ φιλόσοφοι οὗτοι λέγουσι περὶ Χριστοῦ. Ἐδρασαν καὶ ἐδίδαξαν ἀπὸ τῆς ἐμφανίσεως Αὐτοῦ μέχρι τοῦ τρίτου αἰῶνος καὶ ἐβάσισαν τὴν δρᾶσιν των καὶ τὴν διδαχὴν των ἐπὶ τῶν παραδόσεών Του. Ὁμιλοῦσιν ἄρα περὶ λαῶν προσφάτου ἐμπνεύσεως, καὶ ἀξίζει νὰ τοὺς ἀκροασθῶμεν. Ἐπειτα, ἂν ὅλα τὰ θρησκευτικὰ εἶνε ἄξια ἐρεύνης χάριν τοῦ θρησκευτικοῦ ὀρμεμφύτου, πῶσῳ μᾶλλον ἄξιον ἐρεύνης εἶνε τὸ σύστημα τῶν Γνωστικῶν χάριν τοῦ χριστιανικοῦ πνεύματος. Εἶνε προσέτι κατὰ μείζονα λόγον ἄξιον ἐρεύνης διότι ἔνεκα τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν ἤκμασε, διέσωσε στοιχεῖα ἄτινα δίδουσιν ἡμῖν τὸν μῖτον ἄλλων θρησκευτικῶν παραδόσεων τῆς ἀρχαιότητος ἐν δόσει πληρεστέρα ἢ ὅση δύναται νὰ χορηγηθῇ ἡμῖν ἐξ ἄλλων ἐρευνῶν. Ὁ ἐρευνητὴν τὸ παρελθὸν δὲν ἀφορᾷ εἰς τὴν παλιωρόθωσιν αὐτοῦ οἶον ὑπήρξε—τοιαύτη ἀπόπειρα θὰ ἦτο ὀπισθοδρόμησις—ἀλλὰ εἰς τὴν ἀναπόλησιν τῶν διδαγμάτων ἄτινα τὸ παρελθὸν εἰργάσθη νὰ ἐγκολάψῃ. Ἐὰν ἢ ἀρχαιότης παρουσιάσῃ ἡμῖν ὑψηλὸν τι, ἢ προσπάθεια τῆς ἐξελισσομένης ἀνθρωπότητος δέον νὰ γίνεταί πρὸς ἐπίτευξιν ὑψηλοτέρου τινος. Ἐὰν ἢ ἱστορία ἀναγράφῃ ἔρρωμένην τινα προσπάθειαν πρὸς εὔρεσιν τῆς καρδίας τοῦ Σύμπαντος, ἡμῶν ἔργον ἔστω ἔρρωμενεστέρα προσπάθεια πρὸς εὔρεσιν τοῦ ἐνδοτέρου βάθους τῆς θείας σοφίας. "Ὅτι ὁ Χριστὸς ζῆ καὶ ἐπαγρυπνεῖ ὄχι μόνον ἐπὶ πάντων τῶν ἀνομολογούντων Αὐτόν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν ἀγνωσούντων τὴν δυνάμιν Του, τοῦτο εἶνε πεποίθησις ἐκείνων οἵτινες διὰ τῶν ἔργων των ἀπαδεικνύουσιν αὐτήν, διότι ἢ πεποίθησις αὕτη ἐμπνέει προσπάθειαν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἔρρωμένην, ἐμπνέει ἀκατάβλητον σθένος καὶ διηνεκὴ ἀνανέωσιν τοῦ πνευματικοῦ ζήλου. Αὐτοὶ εἶνε ὀλίγοι, ἀλλ' ἔτι ὀλιγώτεροι εἶνε ἐκεῖνοι οἵτινες εἰσέδυσαν ἄρκετὰ εἰς τὸ σχέδιον τῆς δημιουργίας ὅπως αἰσθάνωνται ὅτι ἢ ἀνύψωσις τῆς Ἀνθρωπότητος εἶνε ἔργον ἀνατεθὲν καὶ εἰς ἄλλους Ἀδελφοὺς τοῦ Χριστοῦ ἐπίσης ζῶντας καὶ ἐπαγρυπνοῦντας ἐπὶ τῶν ἀνθρωπίνων συμφερόντων. Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ ἀνταγωνισμὸς μεταξὺ τῶν θρησκευτικῶν φαίνεται ὅτι εἶνε μέρος τῆς μυστηριώδους ἀλχημείας δι' ἣς ἐξυπηρετεῖται τὸ ἀνθρώπινον συμφέρον. Ἡ σύρραξις ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν διαφόρων συστημάτων καὶ δοξασιῶν συνετέλεσεν εἰς ἀνέλιξιν περισσύτερον ἢ ἔαν οἱ ἄνθρωποι ἔμενον ἀδιάφοροι περὶ τοῦ θρησκευτικοῦ φρονήματος ἀλλήλων. "Ὅταν προτανεῖται ἀπόλυτος εἰλικρίνεια περὶ τὴν ἔρευναν τῆς ἀληθείας, ὁ σκοπὸς τοῦ ἀνταγωνισμοῦ ἀφορᾷ εἰς τὸ

συμφέρον τῶν ἀνταγωνιζομένων. Ἐντεῦθεν οἱ ἐπαγρυπνοῦντες ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπινου συμφέροντος ὄχι μόνον δὲν εὐρίσκονται εἰς ἀνταγωνισμόν, ὡς τὰ ὄπαδὰ αὐτῶν ἔβην, ἀλλὰ καὶ ἐργάζονται ἐν συμπνοίᾳ ὡς Ἀδελφοὶ ἐπιδιώκοντες τὴν τελειοποίησιν τοῦ ἀνθρώπινου χαρακτήρος. Δὲν εἶνε ποσῶς λογικὸν νὰ συμπεράνωμεν ὅτι ὁ Χριστὸς ἀπορρίπτει τοὺς αἰρετικούς διότι ἀντελήφθησαν τοὺς λόγους Του κατὰ διάφορον τρόπον παρὰ τὸν ἐγκριθέντα ὑπὸ τῶν Συνόδων, οὔτε ὅτι εἶνε δυσμενῆς πρὸς τὸν Δάρβιν διότι ἡ θεωρία τῆς ἐξελέξεως δὲν φαίνεται ἐν ἀρμονίᾳ πρὸς τὴν παραδεδεγμένην ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἐρμηνείαν. Πόσῳ θαυμάσιον μέλλον θὰ ἠνοήγετο ἐνώπιον ἡμῶν ἐὰν ἡ ἀρχὴ τῆς καθολικότητος ἠδύνατο νὰ ἐντυπωθῆ εἰς τὸν νοῦν τῶν λαῶν! Οἱ πόλεμοι καὶ τὰ μίση καὶ ἡ ἀμάθεια θὰ ἐξέλειπον· θὰ εἰσηρχόμεθα πράγματι εἰς τὴν Γνώσιν ἡμῶν αὐτῶν ὡς ὄντων συνδεδεμένων δι' ἀρρήκτων δεσμῶν ἀδελφότητος καὶ θὰ ἐβαδίζομεν στερεῶς ποδὶ πρὸς τὴν κλίμακα ἧς κορυφὴ εἶνε αὐτὴ ἡ Θεότης. Ἡ ἀπετελοῦμεν ὅλοι μίαν Ἐκκλησίαν— τὴν Ἐκκλησίαν τῶν ἐραστῶν τῆς Ἀληθείας, τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἀνθρωπότητος.

ΔΙΑΙΤΗΤΙΚΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΙΣ.

Δὲν ὑπάρχει πιστεύω κίνημα ζωτικώτερον ἢ τὸ ἐν Ἀγγλίᾳ ἰδίως ἀπὸ τινῶν ἐτῶν ἀκμάζον καὶ ὀγκούμενον, πρὸς μεταρρύθμισιν τῶν διαιτητικῶν ἡμῶν ἔξεων. Αἱ ἐμπνέουσαι αὐτὸ ἀρχαὶ βασιζονται ἐπὶ εὐρυτάτης ἐπιστημονικῆς ἐργασίας—καὶ τὰ πρὸς ὑποστήριξιν αὐτοῦ διηνεκῶς ἐκδιδόμενα συγγράμματα εἶνε λίαν πολυάριθμα. Συγγραφεῖς διακεκριμένοι ὡς ὁ Σάλτ, ὁ Ἰω. Σμιθ καὶ ὁ Φόρουαρδ, ἰατροὶ ὡς ὁ Ὀλδφηλδ, ὁ Χαλγκ καὶ ὁ Κήθ, καθηγηταὶ ὡς ὁ Οὐάλλυ καὶ ὁ ἐλληνοιστῆς Μαῖαρ, ὁ ἐπίσης ἐλληνοιστῆς Χάουαρδ Ουίλλιαμς, ὁ Πλίμουλ καὶ ὁ Σίδνεϋ Βήαρδ, δὲν παύουσι συνηγοροῦντες δι' ἀκαταμαχήτων ἐπιχειρημάτων ὑπὲρ τῆς ἐγκαταλείψεως τῶν ὀλεθρίων ἔξεων αἰτινες ἐπικρατοῦσι σήμερον περὶ τὴν δίαιταν. Ὅχι δὲ μόνον ἐν Ἀγγλίᾳ, ἀλλὰ καὶ πανταχοῦ τοῦ κόσμου, τὸ ἐνδιαφέρον τῶν πεφωτισμένων ἀνθρώπων περὶ τὸ ζήτημα τοῦτο αὐξάνει. Ἐν μέγα γεγονός ἀρχίζει νὰ γίνετα ἀποδεκτὸν ὑπὸ πάντων τοῦτο ὅτι τὸ εἶδος, ἡ ποιότης καὶ ἡ ποσότης τῆς ἡμερησίας τροφῆς μας κατὰ μέγα μέρος ἀποφασίζει τὴν σωματικὴν, διανοητικὴν καὶ πνευματικὴν κατάστασιν μας καὶ ὅτι κατὰ συνέπειαν ἡ εὐημερία ἡμῶν καὶ τῶν τέκνων μας ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ὀρθότητος τῶν ἰδεῶν μας περὶ διαίτης καὶ ἐκ τῆς αὐστηρᾶς ἐφαρμογῆς αὐτῶν ἐν τῷ βίῳ μας. Ἐντὸς τῆς τελευταίας τριακονταετίας μέγας ἀριθμὸς ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν ὧν ὁ χαρακτήρ ἐξελέχθη ὑπεράνω τῶν ἐπικρατουσῶν ἀντιλήψεων περὶ τοῦ νοήματος τῆς ζωῆς αἰσθάνεται βαθύτατα τὸ πρόβλημα τῆς εὐημερίας τῶν παμπληθῶν ἐμφύχων

ὄντων μεθ' ὧν ὁ Ἄνθρωπος συνδέεται διὰ τόσῳ στενῆς συγγενείας. Εἶνε ἐντεῦθεν λίαν φυσικὸν ὅτι ἀφ' ἧς ἐξηκριβώθη ὅτι ἡ ἐγκατάλειψις τῆς κρεοφαγίας οὐδόλως βλάπτει, ἀλλὰ μᾶλλον ὠφελεῖ τὸν Ἄνθρωπον, ἐδημιουργήθη πανταχοῦ ρεῦμα ἐνθουσιασμοῦ ὑπὲρ ἀπελευθερώσεως τοῦ κόσμου τῶν ζῶων ἀπὸ τοῦ ζυγοῦ τῆς σκληρότητος καὶ τῆς σφαγῆς—ζυγοῦ ἰσχύοντος, φρικτὸν εἰπεῖν, ἐν μέσῳ λαῶν οἵτινες ἀποκαλοῦσιν ἑαυτοὺς Χριστιανούς. Ἐπι πλεον προσεπιβοηθεῖ τὸν ἀγῶνα τοῦτον ἡ αὐξουσα πεποίθησις ὅτι τὸ ἰθύνον τὰ πάντα Ἄπειρον Πνεῦμα οὐδέποτε προώρισε τὸν Ἄνθρωπον ὡς ἄσπλαγγχον καὶ αἰμοχαρῆ δυνάστην τυρανοῦντα τὰ ὑπὸ τὴν δύναμιν αὐτοῦ τεθέντα ὑπανθρώπινα γένη. Εἶνε λίαν χαρακτηριστικὸν τοῦ προϊόντος Ἀνθρωπισμοῦ ὅτι ἐκφράζεται πανταχοῦθεν αἰσθημα ἱκανοποιήσεως καὶ ἀνακουφίσεως ὅτι ἡ πρόοδος τῆς Ἐπιστήμης τείνει ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν νὰ ἀνταποκρίνεται πρὸς τὰς ὑπαγορεύσεις τῆς λεπτυνομένης συνειδήσεως. Δὲν θὰ ἐβασίζετο ἡ δημιουργία ἐπὶ τοῦ λόγου ἐὰν ἦτο ἀνάγκη νὰ ὑποβάλλωνται τὰ ἀνθρωπιστικὰ αἰσθήματα εἰς ὕβριν καὶ θυσίαν ἵνα διασώζεται ἡ σωματικὴ εὐεξία τῆς ἀνθρωπότητος. Εὐτυχῶς συμβαίνει ὥστε οὐδεμία παραβίασις τῶν εὐγενεστέρων ὀρμεμφύτων συνάδει πρὸς τὰ ὑλικά ἡμῶν συμφέροντα. Τὸ κίνημα τῆς διαιτητικῆς μεταρρυθμίσεως ἐπαγγέλλεται αὐτόχρομα μεταμόρφωσιν τῶν κοινωνικῶν βάσεων καὶ ἐπίλυσιν πολλῶν παρομαρτούντων προβλημάτων. Τὴν στιγμὴν καθ' ἣν ἡ ἀνέλιξις τοῦ ἀνθρώπινου χαρακτήρος φθάσει εἰς τὸ σημεῖον ὥστε γενικῶς ν' ἀναγνωρισθῆ ὁ ζωτικὸς σύνδεσμος μετὰ πάντων τῶν ἐμφύχων ὄντων, ἢ βάρβαρος καὶ ὀλεθρία ἔξις τῆς κρεοφαγίας θὰ καταδικασθῆ εἰς αἰωνίαν λήθην, ὡς ἀσυμβίβαστος πρὸς τὴν ἀτομικὴν καὶ τὴν κοινωνικὴν ὑγείαν καὶ πρὸς τὸ πνεῦμα τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ἐπὶ τούτῳ δύναμαι νὰ παραθέσω ὡδε ὡς λίαν ἐνδιαφερούσας τινὰς τῶν ἀπαντήσεων ἃς διακεκριμένοι καθηγηταὶ Πανεπιστημίων καὶ ἰατροὶ ἔδωκαν πρὸς τὸν ἐκδότην τοῦ περιοδικοῦ The Herald of the Golden Age, ὑποβαλόντα αὐτοῖς τὰ ἑξῆς ἐρωτήματα. 1) Φρονεῖτε ὅτι οἱ ἄνθρωποι δύνανται νὰ ζήσωσιν ἐν πλήρει ὑγείᾳ καὶ σθένει διὰ τροφῆς ἐπιμελῶς ἐκλεγομένης, ἀλλ' ἀποκλειούσης τὸ κρέας; 2) Παραδέχεσθε ὅτι θὰ ἦτο εὐκατεῖον ἵνα ἡ πλειονότης τοῦ λαοῦ τρώγῃ περισσοτέρους καρπούς καὶ λαχανικά, ὀλιγώτερον δὲ κρέας; 3) Φρονεῖτε ὅτι εἶνε φρόνιμον νὰ δίδεται κρέας εἰς παῖδας νεωτέρους τῶν δώδεκα ἐτῶν; Εἰς τὸ πρῶτον ἐρώτημα οἱ Δόρμαν, Πέρτον, Χάττσινσον, Στάβλς, Βέδδο, Ὀλσεν, ἀπήντησαν "ναί"—ὁ Ρέινολδ ἀπήντησεν "ἔχω αὐστηρῶς ἀποκλείσει τὸ κρέας ἀπὸ τὴν τροφήν μου τῶρα δέκα ἔτη καὶ τὸ ἀποτέλεσμα ἐπὶ τῆς ὑγείας μου καὶ τοῦ σθένους μου ὑπῆρξεν εὐεργετικώτατον. Αὐστηρᾶν ἀποχὴν ἀπὸ τοῦ κρέατος συνιστῶ πάν-

τοτε εἰς τοὺς συμβουλευομένους με ὡς ἰατρόν.” Ὁ Ὀσβορν, “οὐδεμίαν ἔχω ἀμφιβολίαν περὶ τούτου καὶ ὀμιλῶ κατόπιν ἐπιμελοῦς καὶ ἐνδελεχοῦς ἐρεύνης εἴκοσιν ἐνὸς ἐτῶν ὄχι μόνου ἐπὶ ἑκατοντάδων ἀσθενῶν καὶ ὑγιῶν παντὸς κλίματος πρὸς οὗς ἦλθον εἰς συνάφειαν, ἀπὸ Καναδά μέχρι τροπικῶν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοῦ ἑαυτοῦ μου.” Ὁ Γκρήρ, “βεβαίως οὕτω φρονῶ. Τὸ κρέας δὲν εἶνε ἀπαραίτητον διὰ τὴν ὑγείαν καὶ διὰ τὸ σθένος τοῦ ἀνθρώπινου ὀργανισμοῦ. Πιστεύω μάλιστα ὅτι πᾶσα τροφή ἔχουσα πολὺ νιτρογόνου προξενεῖ νοσήματα, ἢ ὀργανικὴν ἀτανίαν.” Ὁ Θῶμσον, “ναί, ἀρκεῖ νὰ μὴ ἀποκλείωνται τὰ αἰγὰ καὶ τὸ γάλα” ὁ Ραβαλιάτι, “βεβαίωτατα θὰ ἤμην οἰκτρῶς ἀμαθῆς ἐὰν ἐφρόνουν ἄλλως”. Εἰς τὸ δεύτερον ἐρώτημα οἱ Δόρμαν, Φόξουελ, Πέρτον, Ζάιμς, Προβόξ, Ἀλβωτ, Οὐίλσον, Θῶμσον, Ὀλσεν, Βέδδο, Ραβαλιάτι, Στάβλς, Οὐδχεδ ἀπήντησαν “βεβαίωτατα”. Εἰς τὸ τέταρτον ἐρώτημα ὁ Στάβλς ἀπήντησεν “ὄσω ὀλιγώτερον τόσῳ καλλήτερον”. Ὁ Δόρμαν, “ὄχι”. Ὁ Οὐίλσον, “φρονῶ ὅτι τὸ κρέας ἐμποδίζει τὴν προσήκουσαν ἀνάπτυξιν τῶν παιδῶν”. Ὁ Γκρήρ, “οὐδέποτε πρέπει νὰ δίδεται κρέας εἰς παῖδας”. Ὁ Ὀσβορν, “γονεῖς κηδόμενοι τῆς ἠθικῆς τῶν τέκνων τῶν πρέπει νὰ τὰ τρέψωσιν ἀνευ κρέατος”. Ὁ Ρέινολδ, “ἐν τῇ παιδικῇ ἡλικίᾳ ἡ ζωὴ εἶνε δραστικώτερα καὶ αἱ ζωτικαὶ ἀλλοιώσεις ταχύτεραι. Ἐνεκα τούτου τὸ ἐκ τῆς κρεοφαγίας ἐπιβλαβὲς ἀποτέλεσμα ἐκδηλοῦται ὀρμητικώτερον”. Ὁ Ὀλσεν, “εἶνε λίαν οὐσιῶδες διὰ τὸ μέλλον τοῦ ἔθνους καὶ τῆς Ἀνθρωπότητος ἵνα κυρία τροφή τῶν παιδῶν καταστῶσιν αἱ ὀπῶραι καὶ τὰ κάρνα”. Αἱ ἄνωθι γνωμοδοτήσεις ἀποτελοῦσι τὴν ἐτυμηγορίαν τῆς Ἐπιστήμης—δίκην δὲ κατακλείδος ἢ κάτωθι ἐπιστολῇ τοῦ ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τῆς Ὁξφόρδης γηραιοῦ καθηγητοῦ τῶν Ὀραίων Τεχνῶν κ. Οὐλβριδζ δύναται προσφυῶς νὰ τερματίσῃ τὸ ἄρθρον τούτο. “Αἰσθάνομαι, γράφει ὁ κ. Woolbridge, σφοδρὰν ἀποστροφὴν πρὸς τὴν ἰδέαν τοῦ φονεῦειν καὶ τρώγειν ζῶα. Τόσῳ πολὺ σφοδρὰν, ὥστε ἐὰν ἡ κρεοφαγία δὲν καθίστατο ἕξις ἀπὸ παιδικῆς ἡλικίας καὶ ἐὰν ἡ τροφή μας δὲν ἦτο πάντοτε τόσῳ ἐντέχνως μετημφιεσμένη ὥστε νὰ μὴ ὑπενθυμίξῃ ὅτι προέρχεται ἀπὸ φόνου καὶ ὅτι εἶνε αὐτόχρημα πτώμα, οὐδέποτε θὰ ἔθιγον τὸ κρέας. Πράγματι τρώγω ὄσω δύναμαι ὀλιγώτερον καὶ βεβαίως θὰ τὸ ἐξοβέλιζον ἐκ τῆς τραπέζης μου ἐὰν μὴ ἐκώλουν οἱ ἄλλοι συνδαίτορες. Ἄλλ’ εὐελπιστῶ ὅτι θὰ ἔλθῃ ἡμέρα (καίτοι, ἐννοεῖται, δὲν θὰ τὴν ἴδω ἐγώ) καθ’ ἣν θὰ παύσωμεν φονεύοντες καὶ καταβροχθίζοντες ἀδελφὰ πλάσματα.”

Μία μόνη ἀποτυχία εἶνε πραγματικὴ: τὸ νὰ μὴ ἀκολουθῇ τις πιστῶς ὅ,τι γνωρίζει ὡς ἄριστον.—Φαρράρ.

Ἡ φυτοφαγία εἶνε ἀριστοφαγία. Τὸ μέλλον τοῦ κόσμου ἀνήκει εἰς τοὺς ἀριστοφάγους.—Βίρχωβ.

ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ ΙΑΤΡΟΣ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ.

Εἰς ἐκ τῶν διασημοτέρων ὑγειολόγων τῆς Ἀμερικῆς, ὁ ἰατρός Ἰάκωβος Τζάκσον ὑποστηρίζει διὰ προσφάτου συγγράμματός του τὴν ἀρχὴν τοῦ Σωκράτους ὅτι ἡ θεραπεία τοῦ νοσοῦντος ὀργανισμοῦ παρομαρτεῖ εἰς τὴν θεραπείαν τοῦ πνεύματος. Πρέπει πρῶτον νὰ ἰαθῇ τὸ ἀντίστοιχον διαμέρισμα τῆς ψυχῆς πρὶν γίνῃ δυνατὸν νὰ ἐλπίσωμεν ριζικὴν ἴασιν σωματικῆς τινος νόσου. “Εἶνε, λέγει, ἀφιλόσοφος καὶ ἐπομένως ἀνεπιστήμων πᾶσα ἐπιδίωξις ἰάσεως ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἐντυπώσεως ὅτι ἡ νόσος ἔσχε τὴν ἀρχὴν τῆς ἐν τῷ σωματικῷ ὀργανισμῷ. Ὁ ἄνθρωπος εἶνε διττὸς τὴν φύσιν, ὕλικὸς καὶ ἠθικὸς. Πᾶσα διατάραξις τοῦ ἠθικοῦ ἔχει ἀντίκτυπον ἐν τῇ λειτουργίᾳ τοῦ ὕλικου. Αἱ παρατηρήσεις μου καὶ ἡ μακρὰ ἰατρικὴ πείρα μου μὲ πείθουσιν ὅτι οἱ πλείστοι τῶν νοσοῦντων ἔπαθον ἐκ ταραχῆς τοῦ ἠθικοῦ πρὶν πάθωσιν ἐκ τῆς νόσου ἣτις τοὺς μαστίζει. Ἡ δυσπεψία, φερ’ εἰπεῖν, ἔχει τὴν ἀρχὴν τῆς ὄχι εἰς τὰ πεπτικά ὄργανα, ἀλλ’ εἰς ἀντίστοιχον σφαλερὰν ἀντίληψιν τῶν πραγματικῶν σχέσεων αἰτίνες ὑφίστανται μεταξὺ τοῦ ὀργανισμοῦ καὶ τῆς τροφῆς. Ἡ σφαλερὰ ἀντίληψις αὕτη καθ’ ἑαυτὴν εἶνε αὐτόχρημα δυσπεψία καὶ ὡς τοιαύτη ἀναποδράστως θὰ ἐκδηλωθῇ. Ἡ σφαλερὰ ἀντίληψις ὅτι ζῆς διὰ νὰ τρώγῃς ἀποτελεῖ ἀντιστροφὴν τῶν ὄρων διότι ἡ ἀληθὴς ἀντίληψις ἔδει νὰ εἶνε ὅτι τρώγεις διὰ νὰ ζῆς. Ἡ ἀντιστροφή αὕτη τῶν ὄρων ἰσοδυναμεῖ πρὸς ἠθικὴν ἐκπτώσιν ἢ στρέβλωσιν, καὶ ὁ ἀντίκτυπος θὰ ἀκουσθῇ ὡς ἀνταρσία τῶν πεπτικῶν ὀργάνων διότι ταῦτα οὕτως εἰπεῖν γνωρίζουσι τὰ ὄρια τῆς ἀποστολῆς των. Ἀναλόγως πρὸς τὴν σφαλερὰν ἀντίληψιν ταύτην διαμορφοῦνται καὶ παντοῖαι ἄλλαι ἕξεις τοῦ καθημερινοῦ βίου· ἕξεις περὶ τὴν ἐνδυμασίαν, ἕξεις περὶ τὴν ἀνάπαυσιν, ἕξεις περὶ τὴν κίνησιν—πᾶσαι φαῦλαι καὶ ὀφειλόμεναι εἰς τὴν ἀρχικὴν σφαλερὰν ἀντίληψιν ὅτι ζῶμεν διὰ νὰ τρώγωμεν. Ἡ δράσις ἡμῶν καθίσταται φιλαντος διότι ἡ ἀντιστροφή τῆς ἀντιλήψεως μᾶς ὤθησεν εἰς τὴν παράκρουσιν ὅτι τὸ τυφλὸν συμφέρον εἶνε ὁ πολικὸς ἀστὴρ τοῦ βίου μας ἐνῶ ἐὰν δὲν ἐπάσχομεν ἀπὸ τὴν ἠθικὴν ταύτην νόσον θὰ ἐβλέπομεν ὅτι πολικὸς ἀστὴρ τοῦ βίου μας εἶνε τὸ συμφέρον ἀπάντων. Οὕτω προσδοκῶμεν ὄφελος ἀπὸ τὴν σπατάλην τοῦ ἄλλου· ἀγοράζομεν καὶ πωλοῦμεν ἐν τῇ ἰδέᾳ ὅτι ἐκ τῆς δοσοληψίας ταύτης ἡμεῖς μὲν θὰ κερδήσωμεν τι οἱ ἄλλοι δὲ θὰ μειονεκτήσωσιν. Αὕτη εἶνε σφαλερὰ ἀντίληψις, διεστραμμένη ἀποψις τῆς ἁρμονίας τοῦ βίου. Ἐπὶ τὴν σφαλερὰν ταύτην ἀντίληψιν, ὑπὸ τὴν διεστραμμένην ταύτην ἀποψιν διευθύνομεν τὰς ἐνεργείας μας, καὶ τὸ κακὸν ὅπερ εἶνε κρυπτόν ἐν τοῖς ἐλατηρίοις μας γίνεταί φανερόν ἐκ τῆς σωματικῆς καταστάσεως μας. Οὕτω ἀραπτύσσεται ἡ νόσος ἣτις ἔχει ὡς ρίζαν τῆς τῆν ἠθικὴν διαστρο-

φήν. Οί νόμοι τοῦ βίου ἔχουσι βαθέα θεμέλια. Ἐάν τὰ ὑπονομεύσωμεν εἰς τὸ βάθος των, παραβιάζοντες τὸν νόμον ὅστις ἀντιστρατεύεται πρὸς τὸ τυφλὸν συμφέρον ἐκόντες ἄκοντες θὰ ὑποκύψωμεν εἰς τὰ κατ' ἀντανάκλασιν κακὰ δηλαδή εἰς τὴν ὑπονόμισιν τῆς σωματικῆς ὑγείας μας. Ἄλλο παράδειγμα. Ἀσθενὴς προσέρχεται νὰ τὸν θεραπεύσω καὶ εὐθὺς βλέπω ὅτι πάσχει ἐκ διαταράξεως τοῦ ἥπατος. Ὁ σφυγμὸς δεικνύει κυκλοφορίαν πλημμυρῆ, τὸ γαστρικὸν σύστημα ἀδρανεῖ. Τὸ δέρμα του, οἱ νεφροὶ του, οἱ πνεύμονές του ἐργάζονται ἀτελεσφορήτως, ἢ ἐξανωγκάζονται εἰς ὑπέρμετρον ἐργασίαν. Ὁ πελάτης μου θὰ ἰκανοποιηθῇ ἔάν τῷ διορίσω φάρμακα, λουτρά, ἐνέσεις, ἀλλὰ θὰ ἀγανακτήσῃ ἔάν τῷ εἶπω ὅτι ὄχι μόνον εἶνε λαίμαργος καὶ μεριμνᾷ ὑπὲρ πᾶν ἄλλο πῶς νὰ πληρώσῃ τὰς ζωώδεις τάσεις του, ἀλλὰ καὶ οἱ στοχασμοὶ του εἶνε ἀκατάστατοι καὶ ἀναγνοι. Ἡ συνείδησις του δὲν ἐγρηγορεῖ, ἢ νοημοσύνη του χωλαίνει. Ἐμπνεύσεις δὲν ἔχει, οὔτε πόθους εὐγενεῖς. Πόθους ἀγενεῖς ναί, καὶ ὀλόκληρος ἢ ἡμερησία προσπάθεια αὐτοῦ δαπανᾶται εἰς τὴν ὑπηρεσίαν αὐτῶν. Κατὰ συνέπειαν, ἰδοὺ πάσχων καὶ καταρρέων ὅτε μὲν λεληθότως ὅτε δὲ διὰ δεδηλωμένων διαταράξεων. Ἐν τούτοις τὸ ἔργον τοῦ σοφοῦ ἱατροῦ ποῖον εἶνε; Προδήλως νὰ εἶπῃ εἰς τὸν πάσχοντα τὴν ἀλήθειαν γυμνήν. "Ὁρθὴ ἀντίληψις καὶ ἀγαθὴ συνείδησις εἶνε τὰ φάρμακα ὧν ἔχεις ἀνάγκην. Ἀπαιτεῖται ὄχι μόνον προθυμία νὰ ἀκολουθήσῃς τὴν εὐθείαν ὁδὸν ἀλλὰ καὶ ὀτρηνὰ θέλησις εἰς τούτο. Ἐάν νοσῆς, σὺ μόνος εἶσαι ὁ πταίστης. Ἡ δύνασο νὰ ἦσαι ὑγιῆς ἔάν ἤθελες. Ὁ ὀργανισμὸς σου εἶνε σώος. Ἐάν ἀδυνατῇ νὰ λειτουργήσῃ κανονικῶς, δὲν πταίει ἄλλος πλην σου. Ἐντός σου ὑπάρχει ἀφθονος ζωτικότης δι' ἧς ἂν θελήσῃς δύνασαι νὰ θέσῃς τὸ ἥπαρ σου ἐν καλῇ καταστάσει καὶ τὸ αἷμα σου ἐν προσηκούσῃ κυκλοφορίᾳ. Θές τὸ πνεῦμα σου εἰς τὸν θρόνον του, καὶ κατάστησον τὸ σῶμα σου ὑπηρετήν του. Ἄμα ἀποφασίσῃς νὰ πράξῃς τούτο θ' ἀρχίσῃς νὰ γίνεσαι ὑγιῆς. Ἀνάγκην φαρμάκων δὲν ἔχεις." Ἐάν οἱ ἱατροὶ ὠμίλουν αὐτῷ εἰς τοὺς πελάτας των, οἱ ἀνθρώποι θὰ ἐπέιθοντο ταχέως ὅτι ἡ ὑγεία κατὰ μέγα μέρος ἐξαρτᾶται ἀπὸ τοὺς στοχασμοὺς. Ἐάν σοὶ δίδεται ἀφορμὴ ἐχθρότητος, καλλιέργει στοχασμὸν ἀντίθετον τοῦ ἐχθρικοῦ. Μὴ τρέφῃς τὴν ἀφορμὴν δι' ἐχθρικοῦ στοχασμοῦ. Ζήτει ἀφορμὰς συμπαθείας καὶ τρέφε αὐτὰς διὰ στοχασμῶν συμπαθῶν. Ὁ κόσμος βασιζέται ἐπὶ τοῦ νόμου τῆς ἀγάπης. Ἐάν πειραθῆς νὰ καθυποτάξῃς τὸν νόμον ἐπιμένων νὰ μὴ ἀγαπᾷς εἰμὴ τὸν ἑαυτὸν σου, ἀφαιρεῖς τὸ στερεὸν ἔδαφος τὸ ὑπὸ τοὺς πόδας σου, ἀπομονοῦσαι καὶ νοσεῖς. Τάμε μίαν ὁδὸν ἐργασίας ἀφορώσης τὸ συμφέρον ὅλων καὶ ἀγάπησέ την. Θερμάνθητι ὅλος ἐν τῇ ἐκτελέσει αὐτῆς καὶ αὐτὴ θὰ σέ ζωογονήσῃ καὶ θὰ σέ θρέψῃ. Ἐπίθετες ὅτι

ἀποφασίζεις νὰ τρώγῃς λιτῶς· ἀγάπησε τὴν λιτότητα καὶ εἶσαι ἐν ἀρμονίᾳ πρὸς τὸν νόμον. Μὴ θρήνῃς διότι ἀπεφάσισες νὰ ζῆς λιτῶς, ἀλλὰ ἔσο ἔνθους ἐπὶ τούτῳ. Γηθοσύνως ἀποτίναξον τὸν ζυγὸν τῶν κακῶν ἔξεων. Ἀποστράφητι αὐτὰς ὄχι διότι σέ βλάπτουν, ἀλλὰ διότι εἶνε ἀσυμβίβαστοι πρὸς τὸν νόμον τῆς καθολικῆς ἀγάπης καὶ ἀπλότητος. Ὁργάνωσον ἀνταρσίαν ἐν τοῖς ἐγκάτοις σου κατὰ τοῦ ζυγοῦ τῶν κακῶν ἔξεων, καὶ περιορίσον τὰς τεχνητὰς χρεῖας τοῦ πολιτισμοῦ εἰς τὸν ἐλάχιστον αὐτῶν ὅρον. Μὴδὲν ἄγαν. Μὴ τρώγε, μὴ πῖνε, μὴ κάπνιζε μὴ διασκέδαζε ἄγαν. Συμμάχησον μὲ τὸν νόμον τῆς τάξεως καὶ τῆς ἀπλότητος, καὶ θὰ γίνῃς ὑγιῆς. Ἔργου τοῦ ἱατροῦ εἶνε ὄχι νὰ ὠθῇ τὴν νόσον πρὸς τὰ ἐνδότερα καθιστῶν αὐτὴν ἀόρατον, ἀλλὰ νὰ ὠθῇ αὐτὴν ἔξω τοῦ ὀργανισμοῦ. Δυνατὸν νὰ μελῇ ἐπὶ μακρὸν ἀόρατος ὡς νόσος, ἀλλ' ἐνόσω εὐρίσκεται εἰς τὸ βάθος τῆς ἀνθρωπίνης συστάσεως, καθίσταται ὀρατὴ ἅμα τῇ ἐλαχίστῃ ἀφορμῇ, ἂν μὴ ὑπὸ μορφὴν νόσου, πιθανῶς ὑπὸ μορφὴν κακουργίας μονομανίας ἢ ἄλλης δυσαρμονικῆς καταστάσεως τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀνθρώπου ἀντιστοιχούσης πρὸς τὸν ἐσωτερικόν.

ΨΥΧΙΚΟΝ ΗΛΙΟΦΩΣ.

Παρατηρήθη πολλάκις ὅτι φυτὰ καὶ ἄνθη τυγχάνοντα τῆς ἰδιαίτερας ἀγάπης τοῦ ἐπιμελητοῦ των, ἔστω καὶ ἂν δὲν τυγχάνωσιν ἰδιαίτερον ὑλικῶν περιποιήσεων, ἀναπτύσσουσι μείζονα βαθμὸν ζωτικότητος ἢ τὰ ἄλλα. Τὰ αὐτὰ φυτὰ καὶ ἄνθη ἀνατεθέντα εἰς τὴν ἐπιμέλειαν προσώπου μὴ αἰσθανομένου δι' αὐτὰ ἀγάπην, ἀλλ' ἐντούτοις ἀκολουθοῦντος πιστῶς καὶ ἐπιστημονικῶς πάντας τοὺς κανόνας τῆς κηπουρικῆς ἀπέβαλον τὴν ζωτικότητά των. Ἐπανελθόντα εἰς τὴν ἐπιμέλειαν τοῦ ἐραστοῦ των ἀνέζησαν, καίτοι οὗτος οὐχὶ σπανίως ἔδωκεν εἰς αὐτὰ ὀλιγώτερον ὕδωρ τοῦ δέοντος ἢ περισσότερον τοῦ δέοντος μέχρις ἀποπνυγμοῦ. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ δόσις πάντοτε συνωδεύετο μὲ ἀγάπην τὸ ἀποτέλεσμα ἀπέβη ζωοποιόν. Ὁ λαὸς ἐν Ἑλλάδι ἐκφράζει τὴν σοφίαν τοῦ βοτανικοῦ τούτου ἐρευνηματος διὰ τῆς γνωστῆς παροιμίας "Ὁ λόγος σου μ' ἐχόρτασε". Ἀναπόφευκτον φαίνεται τὸ πόρισμα ὅτι τὰ φυτὰ ἔχουσι ποιῶν τινα συνείδησιν. Παρατηρήθη ὅτι φυτὰ τινα φαίνονται ζωογονούμενα ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν παιδρῶν ἄσματος καὶ ἄλλα μαραινόμενα ὑπὸ ἡχον θρηνώδη. Φίλος τῆς ΕΡΕΥΝΗΣ ἀνεκοίνωσεν ἡμῖν ἐσχάτως ἐξ Ἀργους τοιαῦτα πειράματα λίαν ἀξιοσημείωτα. Ἀλλὰ μήπως δὲν παρατηρήθη πολλάκις ὅτι καὶ ἄψυχα ἀντικείμενα δεικνύουσιν εἶδος τι συναισθήσεως καθ' ἃς περιπτώσεις φαίνονται ἀποδίδοντα εἰς ἡμᾶς, οἶονεὶ χάριν ἐκδικήσεως, τὴν σκληρότητα μεθ' ἧς προσηνέχθημεν πρὸς αὐτὰ ἕνεκα στυγμαίου πείσματος ἢ θυμοῦ;

Πόσω θὰ μᾶς ἐπλήγονον εἶποτε ἠδύναντο ν' ἀπαντήσουν εἰς ἡμᾶς ὅτι καταχρώμεθα τῆς ἀπολύτου ἐξουσίας ἣν ἔχομεν ἐπ' αὐτῶν φερόμενοι πρὸς αὐτὰ σκαιῶς. Εἶνε ἐξόχως ἐνδιαφέρουσα ἡ ψυχολογικὴ ἐπίδρασις τῶν ἀψύχων. Λαμβάνει τις δύο ἐπιστολάς ἀπὸ δύο διάφορα ἄγνωστα πρόσωπα. Ἀμφότεραι περιέχουσιν ἀκριβῶς τὴν αὐτὴν ἀνακοίνωσιν, ἐντούτοις ἡ μία διαθέτει εὐμενῶς καὶ ἡ ἄλλη δυσμενῶς. Προσέτι ἄλλως μᾶς διαθέτει ἐπιστολὴ γραφείσα ὑπὸ τοῦ ἰδίου ἐπιστέλλοντος καὶ ἄλλως ἔαν ἐγράφη ὑπὸ γραμματέως, καίτοι δὲν τὸ γνωρίζομεν. Πιθανώτερος λόγος τοῦ φαινομένου εἶνε τὸ ὑπὸ τῶν ψυχολόγων ἐρευνητῶν βεβαιούμενον ὅτι πᾶς ἄνθρωπος ἀναδίδει μίαν ἀτμοσφαῖραν προσιδιάζουσαν αὐτῷ, ὅπως πᾶν ἄνθος ἀναδίδει ἐν χαρακτηριστικὸν ἄρωμα. Ἡ ἀτμοσφαῖρα ἐκάστου ἀνθρώπου ἀποτυπύται εἰς ὅλα τὰ ὑπ' αὐτοῦ ἐπιχειρούμενα ἢ χρησιμοποιούμενα ἐπομένως καὶ εἰς τὰς ἐπιστολάς του καὶ ἀσκεῖ ἀνεπίγνωτόν τινα ἐντύπωσιν ἐπὶ τῶν ἄλλων τῶν ἐρχομένων εἰς συνάφειαν. Ἄν ὁ ἀψυχὸς χάρτης εἶχε ὄργανισμόν θ' ἀπερρόφα καὶ θ' ἀφομοίου εἰς ἑαυτὸν τὴν ἀναδιδόμενην ἀτμοσφαῖραν ἐφ' ὅσον θὰ εὕρισκεν αὐτὴν ζωοποιόν, ἀλλὰ τὴν διατηρεῖ ἐν τούτοις περὶ ἑαυτὸν ἐπὶ μακρότατον χρόνον. Ἡ παιδίσκη πιστεύει ὅτι ἡ κούκλα ἦν θωπεύει καὶ καταφιλεῖ ἀνταποδίδει ἀπὸ τὰ βᾶθη τοῦ ξυλίνου στήθους τῆς τὸ ἐπιδαψιλευόμενον εἰς αὐτὴν φίλτρον. Ἡ παιδίσκη δὲν σφάλλει κατὰ πάντα, ὑπολογιζομένου ὅτι ἡ τρυφερὰ αὔρα τῆς περικολλᾶται εἰς τὴν κούκλαν τῆς καὶ κατόπιν ἐπαναστρέφει ὡσανεὶ ἦτο ἀνταπόδοσις. Ἄλλ' ἐχέτω τὸ περὶ ἀψύχων ὅπως καὶ ἂν ἔχη. Ἄν ἀντὶ κούκλας ἢ παιδίσκη εἶχεν ἐμψυχόν τι ὄν, ἢ ἀγάπη τῆς θὰ τὸ ἐξωποιοῦ διότι ὁ ὄργανισμὸς του θὰ ἀπερρόφα καὶ θὰ ἀφομοίου εἰς ἑαυτὸν τὴν ἀκτινοβολίαν τῆς ἀγάπης. Τὰ φυτὰ ὅπως τὰ ζῶα ὄχι μόνον εἶνε δεκτικὰ ἀγάπης καὶ εὐαίσθητα εἰς αὐτὴν, ἀλλὰ καὶ ἱκανὰ ν' ἀνταποδώσωσι τὰς πρὸς αὐτὰς διαθέσεις μας. Ἡ ἀγάπη εἶνε ἠλιόφως καὶ ὅσῳ δαψιλέστερον χορηγεῖ τις αὐτὴν τόσῳ μᾶλλον πλουσιοπάροχος ἀναβλύζει ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ χορηγοῦντος.

Εἰς φίλος μᾶς γράφει ὅτι τὰ πράγματά του εὕρισκονται εἰς τόσον ἀνώμαλον κατάστασιν ὥστε δὲν κατῴρθωσεν ἀκόμη νὰ μᾶς φανῇ χρήσιμος ὅσον ἀφορᾷ ἐγγράφην συνδρομητῶν. Ἐὰν ἐμελέτα τὴν ΕΡΕΥΝΑΝ θὰ ἀνεκάλυπτεν ὅτι τὰ πράγματα παντὸς ἀνθρώπου, αἱ περιστάσεις του δηλαδή, εἶνε ἀκριβεῖς ἀναπαραστάσεις τῶν στοχασμῶν του. Ἄμα ὁ φίλος μας ἀρχίσῃ ν' ἀναγνωρίζῃ τὸ σθένος ὑπερ λανθάνει ἐν ἑαυτῷ, τὰ πράγματά του θὰ λάβωσιν ὀμαλὴν τροπὴν καὶ συνδρομητὰς εἰς τὴν ΕΡΕΥΝΑΝ οὐκ ὀλίγους θὰ ἐγγράψῃ, διότι ὅλοι ἐξ ἐνστίκτου πείθονται εἰς τὰς συστάσεις τοῦ ἔχοντος σθένος.

ΑΣΤΕΡΙΣΚΟΙ.

Ἡ Ἀγγλία κέκτηται τὸ ἡμισυ τοῦ ἐμπορικοῦ ναυτικοῦ τοῦ κόσμου καὶ ἔχει τὰ πέντε ὄγδοα τῆς εἰσαγωγῆς καὶ ἐξαγωγῆς τῆς Εὐρώπης.

Ἡ Ἐπίδρασις τῆς θαλάσσης ἐπὶ τῆς Ἱστορίας εἶνε ὁ τίτλος τοῦ ῥηξικελεύθου ἔργου τοῦ Ἀλφρέδου Μαχάν, ὅστις εἶνε ὁ μέγιστος τῶν περὶ ναυτικῆς συγγραφέων.

Ἐν Ἀμρα τῆς Ἀραβίας σφίζεται πύργος κτισθεὶς πρὸ Χριστοῦ. Ἀπὸ χιλίων τριακοσίων ἐτῶν εἶνε ἔρημος, ἀλλ' ἐσχάτως ἐξερευνηθεὶς ὑπὸ τῆς αὐστριακῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν ἀπεκάλυψεν ἀρχαιολογικὰ εὑρήματα ἀνεκτιμήτου ἀξίας.

Ὁ κ. Eucasstes A. Phipson μᾶς γράφει διαμαρτυρούμενος ὅτι οἱ Ἕλληνες δημοσιογράφοι μεταφράζουσι τὰ ξένα ὀνόματα μετατρέποντες τὸ β εἰς μπ, τὸ γ εἰς γκ, τὸ δ εἰς ντ ἐνῷ ἀντ' αὐτῶν ἄριστα θὰ ἐχρησιμοποιούντο τὸ β, γ, δ, ὡς παρ' ἀρχαίους.

Ὁ Hall ὑποστηρίζει ὅτι ὁ μυκηναῖος πολιτισμὸς ἦτο ἔργον τῶν Πελασγῶν πολὺ ἀρχαιότερος τοῦ ὀμηρικοῦ.

Ἐξ ὅλων τῶν πεπολιτισμένων χωρῶν τοῦ κόσμου ἡ Ἑλλὰς εἶνε ἡ μόνη ἐνθα φυλακίζονται ἀποροι διὰ χρέη.

Ἡ τροφή μόνη τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου ἐν Περσίᾳ ἐστοίχιζε δέκα χιλιάδας φράγκα τὴν ἡμέραν.

Ἀγγλὸς νοσοκόμος ἐνήγαγε πρὸ ἡμερῶν τὸν Ἡλιον, ἔγκριτον ἔφημερίδα τοῦ Λονδίνου, διότι ἐν αὐτῷ ἐδημοσιεύθη περὶ γραφῆ τοῦ νοσοκομείου ἀναφέρουσα τὴν νοσοκόμον ὡς ἐνίστατο καπνίζουσαν καὶ μὴ ἀπέχουσαν αὐστηρῶς παντὸς ποτοῦ. Τὸ δικαστήριον κατεδίκασε τὸν Ἡλιον νὰ πληρώσῃ εἰς τὴν νοσοκόμον ἑξακοσίας λίρας, καίτοι ἀπεδείχθη ὅτι τὸ ἄρθρον ἐδημοσιεύθη ἐν ἀγνοίᾳ τῆς διευθύνσεως καὶ ὅτι ἡ προσβολὴ ἀπετελέσθη ἕνεκα συντηρήσεως τῆς ὕλης. Χάριν συντηρήσεως δηλαδή παρελείφθησαν φράσεις αἰτινές ἔαν μὴ παρελείποντο δὲν θὰ ὑπῆρχεν ὕβρις. Τὸ ζήτημα τῆς ἐλευθερίας τοῦ Τύπου ἐνίστατο συζητεῖται ἐν Ἑλλάδι. Τὸ ἀνωθι γεγονός εἶνε χρησιμοποίησιμον ὡς συμβολὴ εἰς τὴν συζήτησιν, διότι γενικῶς ἐπικρατεῖ ἐκεῖ ἡ ἰδέα ὅτι ἐλευθερία τοῦ Τύπου συνίσταται εἰς τὸ ἀκωλύτως καὶ ἀποιεῖν γράφειν περὶ προσώπων καὶ πραγμάτων χωρὶς νὰ ὑπολογίζεται ὁ χαρακτήρ, ἡ τιμὴ, ἡ περιουσία, ἡ ζωὴ τοῦ πρὸς ὃν τὰ γραφόμενα σχετίζονται. Ἐπι ὀλιγώτερον ὑπολογίζονται γενικὰ συμφέροντα τοῦ συνόλου. Ὁ καταδικάσας τὸν Ἡλιον δικαστὴς τοῦ Λονδίνου ἐδικαιολόγησε τὴν ἀπόφασίν του εἰπών. Ἡ νοσοκόμος θ' ἀργήσῃ τώρα νὰ εὕρη πόρον ζωῆς καὶ πρέπει νὰ προστατευθῇ δαπάναις τοῦ προσβαλόντος. Τίνος ἀποφάσει καὶ τίνος δαπάναις εἶνε δυνατόν νὰ προστατεύωνται ἐν Ἑλλάδι οἱ γινόμενοι θύματα τῆς πολιτικῆς παραλυσίας;

Κατὰ προσφάτους ἐπισήμους στατιστικὰς οἱ θάνατοι, οἵτινες συμβαίνουσιν ἐν Ἑλλάδι ἐτησίως ἐκ φυματιώσεως ὑπερβαίνουσι τὰς ἐννέα χιλιάδας! Τοῦτο δηλοῖ ὅτι ἀξέκατον κατοίκων τοῦ βασιλείου οἱ τρεῖς τοὐλάχιστον εἶνε προσβεβλημένοι ὑπὸ φυματιώσεως. Ἐν ἄλλαις λέξεσι, τριακοσίου φυματιώτου θὰ εὕρετε πάντοτε ἐν ἐκάστῃ τῶν μικροτέρων πόλεων τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους!

ΕΡΕΥΝΩΣΙ ΚΑΙ ΜΗ.

Κοινωνιολόγῳ. Τὸ ζήτημα περὶ οὗ γράφετε εἶνε περίπλοκον καὶ σοβαρώτατον, ἤκιστα δὲ ἀρμόδιοι εἰσὶν οἱ πολιτευόμενοι νὰ ρυθμίσωσιν αὐτό. Σκοπὸς μόνος τοῦ γάμου εἶνε ἡ παραγωγή ἀνθρώπων. Πᾶσα σχέσις μεταξὺ τῶν δύο φύλων μὴ τελούσα ἐν ἁρμονίᾳ πρὸς τὸ ἀξίωμα τοῦτο εἶνε ἀντικοινωνικὴ καὶ μοχθηρὰ. Ἡ ἐπικρατοῦσα δὲ διαγωγή ἐν τῷ γάμῳ καὶ ἐν τῇ ἀγαμίᾳ ἤκιστα ρυθμίζεται κατὰ τὸ εἰρημένον ἀξίωμα. Ὁ ἀνθρώπινος γάμος δεόν νὰ εἶνε ἔλλογος, ἵνα ἡ ἀντάξιός τοῦ σκοποῦ του. Τὸ διὰ τοῦ ἀνθρωπίνου γάμου σκοπούμενον δὲν εἶνε ἀπλῶς ἡ ἀριθμητικὴ αὐξήσις τοῦ εἴδους, ἀλλὰ καὶ ἡ παρασκευὴ γενεᾶς κρείσσοις τῆς ἡμετέρας. Ἐπὶ τούτῳ δὲ ἡ εὐθύνη ἐκάστου εἶνε μεγάλη, διότι πρὶν ἀρχίσῃ ἡ ἐκπαίδεσις τοῦ τέκνου διὰ τῶν νόμων τῆς πολιτείας, δεόν νὰ ἀρχίσῃ ἡ ἐκπαίδεσις αὐτοῦ ὑπὸ τῆς μητρός του, καὶ πρὶν ἢ μήτηρ δυνήσῃ νὰ παρασκευάσῃ τέκνα πρέπει νὰ ἔχῃ παρασκευασθῇ αὐτῇ, ὥστε πράγματι ἡ ἀνατροφή καὶ ἐκπαίδεσις τοῦ τέκνου δεόν ν' ἀρχίσῃ εἰκοσαετίαν ὄλην πρὸ τῆς γεννήσεως του. Οὕτως, ὡς λέγετε, δὲν ὑπάρχει τι ἐπισημότερον τῆς προπαρασκευῆς πρὸς ὑποδοχὴν τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ παραγωγή τέκνων γινυμένη τυφλῶς, ἀλόγως, ἐγωιστικῶς καὶ ἐκμαιῶς εἶνε ἐγκλημα, διότι δι' αὐτῆς διακινδυνεύονται αἱ κακίαι, τὰ πάθη, αἱ πλάναι καὶ οἱ νόσοι δι' ὧν ἐξύμωσεν ἡμᾶς ἡ χαώδης τῆς κοινωνίας σύστασις. Ἔργον καὶ καθήκον τῆς Πολιτείας εἶνε νὰ βοηθῇ τὸ άτομον ν' αὐτοκυβερνήσεται καὶ συμφέρον αὐτῆς εἶνε νὰ τὸ βοηθῇ ν' ἀναπαράγῃ ἑαυτὸ ὑπὸ αἰσίους ὅρους, ἀλλὰ μὴ νομίζετε ὅτι καὶ τὸ άτομον δὲν ἔχει ἔργον καὶ καθήκον καὶ συμφέρον νὰ καταβάλλῃ προσπάθειαν ὅπως κυβερνᾷ ἑαυτὸ καὶ γίνεται κρείσσον ἑαυτοῦ. Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀντὶ νὰ κυβερνᾷ τις ἑαυτὸν ἐπιτρέπει νὰ δεσπόζεται ἀπὸ τὰ πάθη του γινόμενος οὕτω χείρων ἑαυτοῦ. Ἐὰν ἕκαστος ἐπεμελεῖτο νὰ ζητῇ ἐνεργῶς καὶ ἀνευδότως τὴν ἐπικράτησιν τοῦ πνεύματος ἐν τῷ ζήτηματι τούτῳ καὶ ἐν παντὶ ἄλλῳ, θὰ συνετέλει τὸ ἐπ' αὐτῷ πρὸς σχηματισμὸν κοινῆς συνειδήσεως ἀποτροπιαζομένης πᾶσαν ἄλλην ἔννοιαν τοῦ γάμου εἰμὴ ὡς ὑπηρεσίαν τοῦ πνεύματος, ἐπὶ παραγωγῇ ὄντων ἀκτινοβολούντων ἀνθρωπισμῶν καὶ θεϊότητα.

Ὁρθοδόξῳ. Δὲν εἶνε ἀκριβὲς ὅπερ λέγετε ὅτι ἡ Θεολογία περιορίζεται εἰς τὴν ἔρευναν τῶν Γραφῶν καὶ τῶν παραδόσεων καὶ ὅτι ἐξέρχεται τοῦ κύκλου τῆς ὅταν ἀρχίσῃ νὰ ἐρευνᾷ τὰς ιδιότητας καὶ τὴν φύσιν τοῦ Θεοῦ. Κλάδος τις τῆς Θεολογίας περιορίζεται εἰς τὰς Γραφὰς καὶ τὰς παραδόσεις, ἀλλ' ἡ Θεολογία ὡς καθολικὴ σπουδὴ ἔχει ἀπεριόριστον πεδῖον. Βεβαίως δὲν θὰ ὑποστηρίξετε ὅτι ὁ Παῦλος ἐξέρχεται τοῦ κύκλου τῆς Θεολογίας, ὅταν λέγῃ "Τὸ πνεῦμα πάντα ἐρευνᾷ καὶ τὰ βάθη τοῦ Θεοῦ."

Πατρὶ. Ἄν θέλετε νὰ προφυλάξετε τὰ δύο τέκνα σας ἀπὸ νευρικὰ καὶ ψυχώσεις, συνειθίσατέ τα ἀπὸ τοῦδε ν' ἀναγινώσκωσιν ὑγιῆ βιβλία, ἀνάλογα τῶν παιδικῶν των ὀρέξεων. Ὅλα ἢ τὰ πλεῖστα τῶν ἐξῆς βιβλίων θεωροῦνται ὡς ἀπαραίτητα εἰς ἄρρενα καὶ θήλειον ἡλικίας δέκα μέχρι δεκαῆξ ἐτῶν, πρὸς μόρφωσιν τῆς φαντασίας, εὐρυσιν τῶν αἰσθημάτων καὶ ἐπίρρωσιν τῆς διανοίας. Ὅσα δὲν εἶνε μεταφρασμένα εἰς τὴν ἑλληνικὴν τὰ ἀναφέρω ἐπὶ τῇ ἐλπίδι ὅτι θὰ συνασπισθῆτε μετ' ἄλλων πατέρων πρὸς εὐρεσιν μεταφραστοῦ καὶ ἐκδότου. Παντὸς ἔθνους παιδιὰ ἀρέσκονται εἰς βιβλία οἷα. Οἱ μῦθοι τοῦ Αἰσώπου, τὰ Παραμύθια τοῦ Ἀνδρῆσεν, τὰ Μυθικὰ τοῦ Ἀνδρέου Λάγγ, τὰ κελτικὰ ἱρλανδικὰ καὶ ἰνδικὰ παραμύθια. Μεγάλῃς ἀξίας βιβλίων

διὰ πολὺ μικρὰ παιδιὰ εἶνε Ὁ βασιλεὺς τοῦ χρυσοῦ ποταμοῦ τοῦ Ροῦσκιν καὶ ἡ Βίβλος Ἀνοησιῶν τοῦ Ἐ. Λήαρ. Ἐξαιρέτα διὰ μικρὰ τε καὶ διὰ μεγάλα παιδιὰ εἶνε τὰ διηγήματα τὰ ἐξηγημένα ὑπὸ τοῦ Ἀγγλοῦ Γσῶρτσ ἐκ τῶν Ἑλλήνων δραματικῶν καὶ ἐκ τῆς Ὀδυσσείας καὶ Ἰλιάδος, ὁ Φροασάρτ τοῦ Νιούκωμβ, ἡ Παῖδων Ὀδύσεια τοῦ Βάλτερ Πέρρυ, Βρέφη τοῦ ὕδατος τοῦ Κίγξελν καὶ τὸ ἀθάνατον ἔργον τοῦ μεγάλου μαθηματικοῦ τῆς Ὁξφόρδης ὅστις ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον Δούη: Κάρολ ἔγραψε τὴν Ἀλίκην, ἐξαετῆ κόρην ἐρευνῶσαν. παιδικοπρεπῶς μὲν, ἀλλὰ καὶ κοινωφελῶς, τὰ θαυμάσια τοῦ κόσμου.

Φυματιῶντι. Ἡ φυματίωσις σήμερον δὲν κατατάσσεται μεταξὺ τῶν ἀνιάτων, καὶ καλῶς θὰ πράξετε νὰ ἐκδιώξετε ἀπὸ τὸν νοῦν σας τὴν ἰδέαν ὅτι εἰσθε ἀθεράπευτος. Χιλιάδες φθισικῶν ἀπέθανον μόνον καὶ μόνον ἕκαστος τῆς ἰδέας ὅτι δὲν ὑπάρχει θεραπεία διὰ τὴν φθίσιν. Ἀφ' οὗτου ὁ κόσμος ἤρχισε νὰ πιστεῖται ὀλιγότερον τοὺς ἰατροὺς καὶ τὰ φάρμακα, οὐχὶ ὀλίγοι φυματιῶντες ἐθεραπεύθησαν διότι ἐσχημάτισαν τὴν ἀπόφασιν νὰ θεραπευθῶσι. Δὲν γνωρίζω τὴν κατάστασίν σας, τὰς συνηθείας σας κλπ, ἀλλὰ γενικῶς κρίνων δύναμαι πεποιθότως νὰ εἶπω ὅτι ἐὰν θέλῃ τις νὰ θεραπευθῇ θὰ θεραπευθῇ. Ἡ διάνοια ἔχει μεγάλην ἐπιρροὴν εἰς τὴν ὀργανικὴν κατάστασιν τοῦ ἀνθρώπου. Πᾶν νόσημα ἔχει τὰς ρίζας του εἰς τὸ ἠθικὸν μέρος τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως καὶ ἡ θεραπεία πρέπει νὰ ἀρχίσῃ ἀπὸ τὰς ρίζας. Ἄν μεταξὺ τῆς Ζωῆς, ἥτις ἐμψυχώνει τὸ Σίμπαν, καὶ τοῦ ἠθικοῦ μας δὲν ὑπάρχῃ ἐλευθέρᾳ διόδος συγκοινωνίας, τὸ ἠθικὸν μας θὰ πύθη, θὰ πτωχύνῃ, καὶ ὁ ὀργανισμὸς, ὅστις ἀκολουθεῖ τὸ ἠθικὸν κατὰ πόδας, θὰ ἀναπαργίγγῃ πιστῶς τὸ πάθημα καὶ τὴν πτωχείαν. Ἐνῶ οἱ ὄροι τῆς ὑγιεινῆς δεόν ἀπαραιτήτως νὰ τηρῶνται, ἐνταυτῷ ὄχι ὀλιγότερον ἀπαραίτητος εἶνε ἡ στάσις τὴν ὑποίαν δεόν νὰ λαμβάνῃ τὸ πνεῦμα μας—στάσις γαλήνης καὶ προσδοκίας. Σὰς συνιστῶ βίαν ἐν ὀρεινῇ ἐξοχῇ καὶ εἰ δυνατόν διηνεκῶς ἐν ὑπαίθρῳ. Τὸ παράθυρον τοῦ κοιτῶνος σας ἀνοικτὸν ἡμέραν καὶ νύκτα καὶ συχνὴν ἔκθεσιν ὀλοκλήρου τοῦ σώματος γυμνοῦ εἰς τὸν αἶρα ἐπὶ δέκα λεπτά, ἐν κινήσει. Ἄλλ' ἂν εἰς τοῦτο δὲν εἰσθε συνειθισμένος πρέπει ν' ἀρχίσῃτε πολὺ βαθμιαίως καὶ πάντοτε μετὰ τὴν ἀκρίδαντον πεποίθησιν ὅτι τὸ ἀερόλουτρον τοῦτο σὰς ὠφελεῖ. Οὐδέποτε πρέπει ν' ἀναπνεύετε διὰ τοῦ στόματος, νὰ ἀποκτήσῃτε δὲ τὴν ἕξιν τῆς συστηματικῆς βαθείας εἰσπνοῆς διὰ τῶν ῥωθῶνων, κρατοῦντες αὐτὴν ἐπὶ 7 δευτερόλεπτα καὶ ἐκπνεόντες ἡρέμα. Πρέπει νὰ μὴ τρώγετε κρέας οὔτε νὰ πίνετε τι διεγερτικόν, ἢ μεθυστικόν, ἢ ναρκωτικόν. Οὔτε νὰ καπνίζετε. Οὔτε νὰ ἐπισκεπτεσθε κέντρα συνωστισμοῦ ὡς τὰ καφφενεῖα, τὰ θέατρα, οἱ σύλλογοι, αἱ ἐκκλησίαι κλπ. Ἡ τροφή σας νὰ εἶνε τονωτικὴ, ἀλλ' ἀπλουστάτη καὶ ἀκαρύκευτος. Ἡ ἀνάγνωσις βιβλίων παιδρῶν καὶ ἀνηψούντων τὸ πνεῦμα εἶνε λίαν ὠφέλιμος καθὼς καὶ ἡ καλλιέργεια αἰσιοδόξου ἠθους καὶ αὐστηρῶς πλατωνικῶν διαλογισμῶν. Μὴ λησμονεῖτε τὴν σπουδαιότητα τῆς αὐθυποβολῆς. Ὁ στοχασμὸς εἶνε δύναμις ἐκ τῶν δονήσεων τῆς ὀποίας ἐξαρτᾶται ἡ νοερὰ ἀτμοσφαῖρα. Ἡ νοερὰ ἀτμοσφαῖρα ἐπιδρᾷ ἐπὶ τοῦ ὀργανισμοῦ. Εἶνε ἐντεῦθεν οὐσιῶδες οἱ στοχασμοὶ σας νὰ εἶνε στοχασμοὶ ὑγείας, ἁρμονίας, σθένους, ἀγάπης, συγγνώμης, πάντοτε μὲν, ἰδίως δὲ καθ' ἡν στιγμὴν παραδίδοσθε εἰς ἕπνον. Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ὁ ὀργανισμὸς ὑπακούει προθυμωτέρως εἰς τὸ πνεῦμα καὶ διαμορφοῦται ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον κατὰ τοὺς διαλογισμοὺς τοῦ πνεύματος.